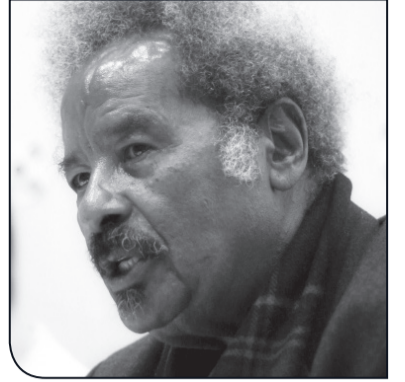

ለሶሻሊስት ተስፋ መታገል
 ቴዎድሮስ ኃይክ ማርያም (ዩ/ር)
 ገፅ 6

ወደፊት ያለው ጊዜ የማልቀስ ጊዜ ነው
 ፕሮፌሰር መስፍን ወክረማርያም
 ገፅ 5

የቀከም ቀንድ

ቅፅ 3 ቁጥር 11 መስከረም 22 2008 ዋጋ ብር 10.00

አሜሪካና ኤርትራ ፍቅር እንደገና?

ገፅ 9

አሳሳቢው የወተት ወጤቶች ደህንነት

ሰገብት ካንሠር የሚያጋልጥ ኬሚካል እንደተገኘባቸው ስንድ ጥናት አመለካከት

የዓለም ዐቀፍ የእንስሳት ሀብት ምርምር ኢንስቲትዩት (ILRI) የጥናት ውጤት የአዲስ አበባ ከተማ በሚሰራጩ የወተት ተዋጽኦ ምርቶች ላይ ከፍተኛ የሆነ የጉበት ካንሠር አጋላጭ «አፍላቶክሲን» የተባለ ኬሚካል እንዳለባቸው ገልጿል። በጥናቱ መሠረት አፍላቶክሲን (Aflatoxin) የተባለው ሰገብት ካንሠር አጋላጭ ኬሚካል አራት ምድቶች ሲኖሩት ቢ1፣ ቢ2፣ ጂ1ና ጂ2 በመባል ይታወቃሉ። አፍላቶክሲን በየዓመቱ ዘጠና ሺህ ያህል ለሚሆኑ ሰገብት ካንሠር በሽታ ለሚሞቱ ሰዎች ምክንያት እንደሆነ ጥናቱ አክሎ ገልጿል። በተለይ የሕፃናትን የበሽታ መከላከል አቅም በማሳከስ የበለጠ ተጠቂ ያደርጋቸዋል ብሏል። ከአፍላቶክሲን ጋር የተካካ የእንስሳት መኖ

በእንስሳት ምርት ላይ አሉታዊ ተጽዕኖ እንደሚያሳድርና የወተት፣ የሥጋና የእንቁላል ምርቶችን በሚጠቀሙ ሰዎች

90 በመቶ የሚሆነው የወተት ምርት የአፍላቶክሲን ኬሚካል የተገኘበት ከመሆኑም በካይ የክውሮፓ ሕብረት ካስቀመጠው ስታንደርድ በ0.05 ማይክሮ ግራም በአያንዳንዱ ኪቶር ካይ ጭማሪ ክክ

በተለይም ደግሞ ሕፃናትን ለማይደን ካንሠር እንደሚያጋልጥ በጥናቱ ተመልቷል።

ገፅ 3

የአዲስ አበባና የኦሮሚያ ልዩ ዞን ማስተር ፕላን እንደገና እያወዛገበ ነው

- በከገጣጣ ከተማ ነዋሪዎች የሚሰማን የመንግሥት ክካኔ ክጣን እያኮነ ነው
- ችግሩ ከአዲስ አበባና የኦሮሚያ ልዩ ዞን ማስተር ፕላን ጋር የተያያዘ ነው ተብሏል
- «አሸጋው የክካከቢው ተወካዮች አይደሉም በተባኩት ካይ ያነጣጠረ ነው» ነዋሪዎች

በኦሮሚያ ልዩ ዞን በለገጣጣ ከተማ በርካታ የንግድና አገልግሎት ሰጪ ድርጅቶች የታሸጉባቸው ነዋሪዎች ለተፈጠረው ችግር ምክንያትና መፍትሔ የሚሰጣቸው የመንግሥት አካል ማጣታቸውን ገልጸው እያመራሩ ነው። በከተማው፣ አንዳንድ ድርጅቶች ምንም ዓይነት ችግር ሳይገጥማቸው የሌሎች ነዋሪዎች የንግድ ድርጅቶች መታሸጋቸው ጠብቃቸውን እያነጋገረ ሲሆን ችግሩ የተፈጠረው በዚህ ዓመት ይፀድቃል ተብሎ ከሚጠበቀው የአዲስ አበባና ኦሮሚያ ልዩ ዞን ማስተር ፕላን ጋር የተያያዘ ነው ተብሏል። የአዲስ አበባና የኦሮሚያ ልዩ ዞን ማስተር ፕላንን በተያዘው

ገፅ 3

ርዕስ ክንቀፅ

የአዲስ አበባና የኦሮሚያ ልዩ ዞን ማስተር ፕላን ነገር ዘንድ ሆስፒታሎችን እንዳናጣ!

የአዲስ አበባና የኦሮሚያ ልዩ ዞን ማስተር ፕላን ለውይይት በቀረበበት ወቅት አለመግባባት ተፈጥሮ፣ በአንዳንድ የኦሮሚያ ክልል ከተሞች በተለይ የሁለተኛ ደረጃ ተማሪዎች ባሉት ጥያቄና በተፈጠረው ረብሻ ምክንያት ዜጎች ሕይወታቸውን ማጣታቸው አይዘነጋም። ረብሻው ከተፈጠረና የሰው ሕይወት ከጠፋ በኋላ በመንግሥት በኩል የተገለጸው ነገር ሁሉ ጨርሶ የሚያሳምን አልነበረም።

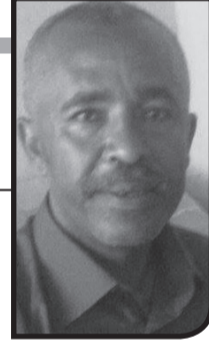
ማስተር ፕላኑ አዲስ አበባንና በአዲስ አበባ ዙሪያ የሚገኙትን የኦሮሚያ ልዩ ዞን ከተሞችን ማሳበራዊ፣ ኢኮኖሚያዊና አካባቢያዊ ጉዳዮች አስተሳሰብ ለማሳደግ እንደተዘጋጀ ተገልጿል። የተዘጋጀው ማስተር ፕላን በራሱ ችግር ባይኖርበትም ከዚህ ቀደም መሬት በመቸብቸብ የክበራትና የእነሱን ምሳሌነት በመከተል ከብሬው የድርሻቸውን ለማንሳት ያቆቁበት ሌሎች የመንግሥት ባለሥልጣናት ማስተር ፕላኑን እንዴት ያዩታል? አገራችን የፌደራሊዝም ሥርዓትን የምትከተል አገር ናትና ማስተር ፕላኑ ከመንግሥት አወቃቀሩ ጋር ያለው ተዛምዶ ምንድን ነው? የጎሳ ፖለቲከኞች ሕዝብ የሚያነሳሱበትን የትኛውንም ዓይነት መንገድ ይፈልጋሉና እነርሱ ማስተር ፕላኑን እንዴት ያዩታል? ወዘተ. የሚሉት ነጥቦች በበቂ ሁኔታ ሳይታዩ፣ በቂ ውይይትና መክከር ሳይደረግባቸው ማስተር ፕላኑ ለውይይት ቀረበ ተባለና ሁሉም በየፊናው የሚመስለውን አስተያየት መስጠት ጀመረ። ሁሉም በየራሱ መንገድ ነገደ። በዚህ መሀል ንጹሐን ወጣቶች ተጠልፈው ገቡና ሰለባ ሆኑ።

ከማስተር ፕላኑ ጋር የተፈጠረውና ወደፊትም ሲፈጠር የሚችለው ችግር ዋና ምክንያቶች የዴሞክራሲ አጠቃቀም እና የጎሳ ፖለቲካ መሆናቸው ግልጽ ነው። በአገራችን ከፍተኛ የሆነ የዴሞክራሲ አጠቃቀም በሥልጣን ላይ ያለው ኃይል የመሰለውን ፖሊሲ አዘጋጅቶ ሲያበቃ ባለቀ ነገር ላይ ሕዝብ «አንዲመክርበት» ያቀርባል እንጂ

ፖሊሲዎችና የልማት መርሐ ግብሮች ከመውጣታቸው በፊት የጉዳዩ ባለቤት ከሆነው ሕዝብ ጋር አይመክርም፤ ሐሳብና ማስተካከያ አይቀበልም። ኢሕአዴግ የዚህ አሠራር ሰለባ የሆነው ገና ከትጥቅ ትግሉ ጀምሮ ሲሆን አሁንም ይህንኑ የጫካ አሠራርን አጠናክሮ ቀጥሎበታል። ዴሞክራሲያዊ በሆኑ (በዴሞክራሲያዊ ሥርዓት ዳዴ ላይ ባሉት ሳይቀር) አገሮች መንግሥት በሚከውናቸው ትላልቅ አገራዊ ጉዳዮች ላይ ሕዝብ አስተያየቱን እንዲሰጥ ይጠየቃል። እንዲያውም ከዚያም አለፍ ተብሎ በአንዳንድ ወሳኝ አገራዊ ጉዳዮች ላይ ሕዝብ ውሳኔም ይደረጋል። በአገራችን ምንም የለም። ሁሉም ነገር ከላይ ወደታች ነው የሚንቀረቀረው። ኢሕአዴግ የሕዝብ ድርጅት ነው ሲባል ግራ የሚያጋባው ለዚህ ነው።

በሁለተኛ ደረጃ በአገራችን የተከለሰውና ከጊዜ ወደ ጊዜ ሥር እሰደደ የመጣው የጎሳ ፖለቲካ እጅግ አደገኛ አገጣጣሚ እየያዘ፣ ከጊዜ ወደ ጊዜ አስቀያሚ ገጽታው እየገዘፈ በመሄድ ላይ ይገኛል። ላለፉት ሁለት አሥርት ዓመታት በአገራችን ታይቶ በማይታወቅ ሁኔታ የመሬት ዝርፊያው ጣሪያ ነክቷል። መንግሥት ራሱ እንዳመነው፣ ሕዝቡም አሳምኖ እንደሚያውቀው የሥርዓቱ ባለሥልጣናት መሬት በመቸብቸብ የገነገነ የክበርቱ መደብ ለመፍጠር በቅተዋል። የጎሳ ማንነትና መሬት፣ መሬትና የመሬት ሽያጭ/ገንዘብ ተጣምረዋል። በዚህ ምክንያት በፌደራሊዝም ስም መሬታችን ተወሰደ እያሉ መጮህና ርካሽ አጀንዳቸውን ደብቀውና የሕዝብ ጠበቃ መስለው መቅረባቸው እንዲሁም የጎሳ ነገር ነውና ቀላል የሚይዩል ቁጥር ያለው ሕዝብ ከጎናቸው ማሰለፋቸው ደግሞ የሚጠበቅ ነው። አገዛዙ ራሱ የዘረጋው ሥርዓት ሰለባ እንደሚሆን እየታየ ነው። ኢ-ዴሞክራሲያዊነት፣ የጎሳ ፖለቲካና ገንዘብ ሲገናኙ ይቀጣጠሉ። የሚታየውም ይኸው ነው።

በዚህ በጀት ዓመት ይወድቃል ተብሎ የሚጠበቀው ማስተር ፕላን እንዳለፈው ዓመት መዘዝ ይዞ እንዳይመጣና ዘንድም ዜጎቻችንን እንዳናጣ ከወዲሁ ይታሰባበት።

ትዝብት

ግራም ተክክ ኃይማኖት (ጋዜጠኛ)

በየመን የኢትዮጵያውያን ሰቆቃ ቀጥሏል

መጨካካንና ሥርዓት ክፍለግዛት የሰጠው የእኛ ግንኙነት

በሐሰተኛ መረጃ ወንጀሎች

በየመን እየተወሰደ ባለው ሳቦ-ዲ መራሽ የአየር ጥቃት ምክንያት የኢትዮጵያ ኢምባሲ ተዘግቷል። ይኸው በሳቦ-ዲ ዐረቢያ አስተባባሪነት በየመን ላይ የሚወሰደው እርምጃና የተፈጠረው ቀውስ ሳያግዳቸው ባሕር ተሻግረውና በጦርነቱ መሀል አቋርጠው ወደ ሳቦ-ዲ ለመግባት የሚሞክሩ አያሌ ኢትዮጵያዊያን አሉ። በዓለም ዐቀፋ የስደተኞች ድርጅት (IOM) ዘገባ መሠረት ጦርነቱ በተጀመረ የመጀመሪያዎቻት ሁለት ወራት ብቻ 10,000 ወደ የመን የተሻገሩ ሲሆን በቀጣዮቹ ሁለት ወራት

ውስጥ ደግሞ 8,600 ኢትዮጵያውያን ባሕር አቋርጠው ወደ የመን ግብተዋል። በእነዚህ የጦር ቀጠና በሆኑ አካባቢዎች አቋርጦ ከሚሄድው ሰው ውስጥ የሞተው ይሞታል፣ የቆሰለው ይቆስላል፣ ማለፍ የቻለው ያልፋል። መንገድ አጥተው ወይም በጦርነት መሀል ላለመሄድ ወስነው ወደ አገር ቤት ለመመለስ የፈለጉና መጠለያ ያጡ ኢትዮጵያውያን በበኩላቸው በኢትዮጵያ ኢምባሲ አቅራቢያ በሚገኘው ጎዳና ላይ ሰፍረዋል። እኔም እነዚህ ጎዳና የወደቁ ወገኖቹን በቻልኩት መጠን ለመርዳት ከመሞከር

ወረኃላ ያልኩበት ጊዜ የለም፤ አልፎ አልፎ ምግብ አበላቸዋለሁ። ይሁን እንጂ በሚያሳዘን ሁኔታ እነዚህ ስጅል ምሳም ቁርስም ገዘቹ የማበላቸው ልጆች በሐሰተኛ ማስረጃ ወንጀለው ክፉኛ አንገላተውኛል። ከሳሾቹ በችግራቸው ጊዜ አይዟችሁ ያልኳቸው ወገኖቹ ናቸው። በተለይ የሐሰተኛ ማስረጃ እያሳደርኩ ታሞ ሳስታምመው የነበረው ግርማ ወልደሰማዕት የሚባለው ልጅ ነው። «በእናንተ ስም ገንዘብ መጥቶለታል፤ ፎታችሁን በየአገሩ እየላከ ገንዘብ አሰባስቧል» ብሎ በማነሳሳት

እንዲከሰኝ አድርጓል። ከእነዚህ ጎዳና ከወደቁ ወገኖቹ በስተጀርባ ሁለት አካላት መሰለፋቸውን ለማረጋገጥ ችያለሁ። አንደኛው ኃይል የተባበሩት መንግሥታት ድርጅት የስደተኞች ከፍተኛ ኮሚሽን (UNHCR) ሥር ላሉት ስደተኞች ከዚህ ጦርነት በሕይወት የሚወጡበትን ሁኔታ ለማመቻት ከሞዴል የሐረር ወርቅ ጋሻው ጋር በማደርገው ጥረትና ከእርሷ ጋር ባለኝ መልካም ግንኙነት ያልተደሰቱ ወገኖች ናቸው። ሁለተኛ ጎዳና ላይ ከወደቁት መካከል በሐሰት አታልለው እንዲመሰክሩ ካነሳሷቸው መካከል «እኛን አታለውናል፤

ይህ ሰው ያለውን በአቅሙ አብልቶናል። ለበዓል ዕለት ፎታችሁን በኢንተርኔት በትኖ ገንዘብ ሰበሰቡ ብለው አታለውን ነው፤ እንዲያውም ትላንት ባልሽ እስር ቤት ሲገባ ማታ ላይ የኢምባሲ ሠራተኛ የሆነው ሀዳሽ የሚባለውና አንድ ሌላ ሰው እምንተኛበት ድረስ መጥተው ነበር። «ይህን ሰው እንዳትለቁት ኢትዮጵያም የሚፈለግ ወንጀልኛ ጋዜጠኛ ነው እኛ ከኃላ ሆነን እናግባችኋለን...» አሉን። ብዙ ሲናገሩ በጥላቻ ተነሳስተው እንዳሳሰሩት የተወሰነው ገባን። ተነጋርን ይህ ሰው ባለላን ለምን እንመሰክር? በታለን?» ያሉት ሰዎች ገንዘብ እንደተላከም አናውቅም ብለው ለባለቤቱ ቃላቸውን ሰጥተዋታል። ድምጻቸውን መቅዳት እንድትቸል ፈቃዳቸውን ሰጥተዋትም በሞባይል ስልክ ቀድታቸዋለች። ለፖሊስም ይህንኑ ቃል ሰጥተዋል። እኔን በሐሰት የወነጀሉበት ማስረጃም ተቀባይነት አጥቷል።

እግዚአብሔር የእውነት አምላክ ነው። ስለእውነት ድብቁን ገሃድ የሚያወጣ አምላክ እኔንም ከተቀናበረበብኝ የሐሰት ማስረጃ ነጻ አውጥቶኛል። በችግር ወቅት መተዛዘንና መረዳዳት ይገባ ይመስል እኛ በሰው አገር በከፋ ችግር ውስጥ ሆነንም ቢሆን መጨካካንና ጠልፎ መጣሉን ተያይዘንዋል። እጅግ ያሳዘናል! በየመን የተፈጠረው አሰቃቂ ቀውስ ሳይበግረው ይህን ያህል ቁጥር ያለው ኢትዮጵያዊ አገሩን ጥሎ የመትመሙ ነገርም ለትንታኔ የሚከብር ነው። እግዚአብሔር መልካሙን ጊዜ ያምጣልን።

በዲኦኔራ ፕብሊሺንግ ሚዲያ እና ኮምዩኒኬሽን ኃላ. የተ. የግ. ማህበር እየተዘጋጀ የሚቀርብ ሳምንታዊ ጋዜጣ

ሥራ አስኪያጅ
አበበ ወቤ
abekknewspaper@gmail.com

ዋና አዘጋጅ
ሙሉቀን ተሰፋው
0910159783
mulukentesafaw@gmail.com
የካ ክፍለ ከተማ ወረዳ 07 የቤት ቁጥር 09/297

ሪፖርተር
ትሑት ጥላሁን

አምደኞች
መስከረም አበራ
ቴዎድሮስ ኃይለማርያም (ዶ/ር)
ሩት አማኑኤል
መብራቱ በላቸው
በሪሁን አዳን

የዘግጅት ክፍሉ አድራሻ
ቂርቆስ ክ/ከተማ ወረዳ 08
ቤ/ቁጥር 471
ስልክ: 0919396240

ግራፊክስ ዲዛይን
ነባይ አድቨርታይዜንግ
0911 180933

አታሚ
ናታን ማተሚያ ቤት
አራዳ ክ/ከ ወረዳ 3 የቤት ቁጥር 1062

ዜናዎች

የኢትዮጵያ የኢኮኖሚ እድገት እንደሚቀጥል ተጠቆመ

የዓለም ዐቀፍ የገንዘብ ድርጅት (አይ ኤም ኤፍ) ሥራ አስፈጻሚ ቦርድ ሐሙስ መስከረም 20 ቀን 2008 ዓ.ም. በሰጠው ጋዜጣዊ መግለጫ የኢትዮጵያ ኢኮኖሚ በተያዘው በአውሮፓውያኑ 2011/15 በጀት ዓመት በ8.7 በመቶ ማደጉን ገለጸ። የገንዘብ ድርጅቱ ሥራ አስፈጻሚ ቦርድ በከፍተኛ ደረጃ እያደገ በመጣው

የማንፋክቸሪንግና የኮንስትራክሽን ዘርፍ ምክንያት የአገሪቱ ኢኮኖሚያዊ እድገት በዚህ ደረጃው እንደሚቀጥል የገለጸ ሲሆን የመንግሥትን የማክሮ ኢኮኖሚ ማኔጅመንትና መንግሥት ድህነትን ለመቀነስ ያደረገውን ጥረት አድንቋል። የገንዘብ ድርጅቱ የሥራ አስፈጻሚ ቦርድ መግለጫ መንግሥት ዝቅተኛ

ገቢ ያውን የኅብረተሰብ ክፍል ያማከለ ፖሊሲና ጠንካራ የማክሮ ኢኮኖሚ ማኔጅመንት ቢኖረውም አሁንም ከታክስ የሚሰበሰበው ገንዘብ አነስተኛ በመሆኑ የታክስ ወለሉን ማስፋት እንደሚገባ፣ እንደገና እየወጣ ያለውን የዋጋ ግሽበት መቆጣጠር እንደሚያስፈልግ እና በኢኮኖሚው ውስጥ የግሉ ሴክተር

ሚና አነስተኛ በመሆኑ የግሉን ዘርፍ በተገቢው ሁኔታ መደግፍ እንደሚገባ አመልክቷል። ድርጅቱ የዋጋ ግሽበቱን ለመቆጣጠር ብሔራዊ ባንክ እየተከተለ ያለውን ጥብቅ የሞኑተሪ ፖሊሲ/አቋም እንደሚደግፍ እና በአገሪቱ ኢኮኖሚያዊ ይዘታ ላይ ከኢትዮጵያ ባለሥልጣናት ጋር እንደሚመከር ጨምሮ ገልጿል።

የቴዎድሮስ ተሾመ <<ሦስት ማዕዘን>> በሦስት ዘርፎች ተሾላሚ ሆነ

በደቡብ አፍሪካ ፖርት ኤልባቤጥ ከተማ መስከረም 16 ቀን 2008 ዓ.ም. በተካሄደው አሥራ አንደኛው የአፍሪካ ፊልም አካዳሚ አዋርድ ላይ በስምንት ዘርፎች እጩ ሆኖ የቀረበው የቴዎድሮስ ተሾመ <<ሦስት ማዕዘን>> ፊልም በ3 ዘርፎች አሸናፊ ሆኗል። የመጀመሪያ

ሽልማቱን ያገኘው ምርጫ የማጀቢያ ሙዚቃ በሚለው ዘርፍ ሲሆን በድምጽ የተጫወተው ጌትሽ ማሞ የተዘጋጀለትን ሽልማት ወስዷል። በዚህ ዘርፍ የናይጄሪያ ሁለት ፊልሞች፣ ከአንጎላና ከሞሪታኒያ አንድ አንድ ፊልሞች የሽልማቱ ተፎካካሪዎች ነበሩ። የምርጫ ረዳት

ተዋናይ ሽልማቱን ለመውሰድ ወደ መድረክ የወጣው ሳምሶን ታደሰ በአማርኛ ቋንቋ ባደረገው ንግግር <<ለሁሉም የረዳኝን እግዚአብሔርን አመሰግናለሁ። እዚህ ደረጃ እደርሳለሁ ብዬ በሕይወቴ አስቤ አላውቅም ነበር። አሁን ደስታዬ ወደር የለውም፤ ዓለም ተወደደም ተጠላም አፍሪካ አንድ

እዚህ ደረጃ እደርሳለሁ ብዬ በሕይወቴ አስቤ አላውቅም ነበር። አሁን ደስታዬ ወደር የለውም የካውም

ትሆናለች>> ብሏል። በእጩነት ከቀረቡት ፊልሞች ውስጥስ በከፍተኛ የዳኞች ድምጽ ልዩነት የቴዎድሮስ ተሾመ <<ሦስት ማዕዘን>> ፊልም አሸናፊ መሆን ሆኗል። ሽልማቱን ደራሲና ዳይሬክተር ቴዎድሮስ ተሾመና ሌሎች ተዋናዮች በስፍራው በመገኘት እንደወሰዱ ለማወቅ ተችሏል።

አሳሳቢው የወተት ወጤቶች . . .

በኢትዮጵያ ቀደም ብለው በተደረጉ ጥናቶች በጥራጥራ ምግቦችና በተደቆሰ በርበሬ (ድልሀ) አፍላቶክሲን እንዳለ ተረጋግጧል። አዲሱ በ«ጆርናል ኦፍ ፉድ ኮንትሮል» የታተመው ጥናት ግን በአዲስ አበባ በሰፊው በሚሰራጩ በወተት ምርቶች ላይ ከፍተኛ የሆነ አፍላቶክሲን መገኘቱን አሳውቋል።

ከዓለም ዐቀፍ የእንስሳት ሀብት ምርምር ተቋም በተውጣጡ ሳይንቲስቶች ከመስከረም እስከ የካቲት 2007 ዓ.ም. ድረስ የተካሄደው ጥናት የአፍላቶክሲን መገኘቱንና መጠኑም ምን ያክል እንደሆነ በዝርዝር አትቷል። ተመራማሪዎቹ አዲስ አበባን የመረጡበትን ምክንያት ሲያስረዱ በርካታ በአፍላቶክሲን ጋር ተያያዥነት ያላቸው የጤና እክሎች መገኘታቸው ነው ብለዋል።

በጥናቱ 110 የወተት ናሙና (100 ከወተት ከብት አርቢዎችና 10 ከነጋዴዎች) እንዲሁም 156 የእንስሳት መኖ ናሙና (114 ከገበሬዎችና 42 የእንስሳት መኖ አምራች ተቋማት) እንደተወሰደ ተመልክቷል። 90 በመቶ የሚሆነው የወተት ምርት የአፍላቶክሲን ኬሚካል የተገኘበት ከመሆኑም በላይ የአውሮፓ ሕብረት ካስቀመጠው ስታንዳርድ በ0.05 ማይክሮ ግራም በእያንዳንዱ ሊትር ላይ ጭማሪ አለ። በእንስሳት መኖው ላይ የተደረገው ጥናት ደግሞ ሙሉ በሙሉ አፍላቶክሲን ሲገኝበት በኪሎ ግራም ከ7 እስከ 419 ማይክሮ ግራም ከመጠን የዘለለ ነው ተብሏል።

ይኸው ጥናት ፋጉሎ የሚመጡ ከብቶች አፍላቶክሲንን የመያዝ እድላቸው የሠፋ እንደሆነ የገለጸ ሲሆን በአንድ ኪሎ ግራም ፋጉሎ ውስጥ

ከ290 እስከ 397 ማይክሮ ግራም መጠን ያለው አፍላቶክሲን እንደሚገኝ ማረጋገጡን ጠቅሷል። ተመራማሪዎቹ የጉበት ካንሠር አምጭ የሆነውን አፍላቶክሲን ለመቀነስ በእንስሳት ምርት ላይ የተሰማሩ ግለሰቦች ከብቶቻቸውን ከፋጉሎ ውጭ የሆነ መኖ እንዲያቀርቡላቸው አስተያየት

አቀርበዋል። በተጨማሪም አፍላቶክሲንን መከላከል የተመለከተ የግንዛቤ ሥራ መሠራት እንዳለበት አሳስበዋል። አጥኝዎቹ ፖሊሲ አውጭዎችና በልማት ላይ የተሰማሩ ድርጅቶች ለጤና ስጋት የሆኑ ነገሮችን መረጃ መስጠት ላይ እንዲያተኩሩ በመጠቀም ምርምራቸውን ደምድመዋል።

የአዲስ አበባና የኦሮሚያ ልዩ ዞን . . .

ዓመት ለማጽደቅ ዕቅድ በመያዙ ምክንያት ባለፈው ዓመት ከዚህ ማስተር ፕላን ጋር በተያያዘ የተነሳው ዓይነት ረብሻ እንዳይነሳ በሚል ለአካባቢው ተወላጆች የተለየ አስተያየት ማድረግ ማስፈለጉን የሚገልጹት አካባቢው ነዋሪዎች፣ ቤተሰብ የሚያስተዳድሩበትን ሥራ መዘጋት በዜጎች ሕይወት ላይ መኖሪያና ለዘመናት ከኖሩበት አካባቢ ለቀው እንዲወጡ ከማስገደድ የተለየ እንዳልሆነ በምራት ይናገራሉ። የንግድ ድርጅቶቹ ከመታሸጋቸው ቀደም ብሎ የአካባቢው ተወላጆች ናቸው ለተባሉት ነዋሪዎች የንግድ ድርጅቶች ፈቃዳቸው ሲታደስና የመሥራት መብት ሲሰጣቸው ተወላጆች አይደሉትም የተባሉት የንግድ ፈቃዳቸው ሳይታደስ እንደቀረ ለማወቅ ተችሏል። ድርጅቶቻቸው የተዘገባቸው ነዋሪዎች ከሚቱ አቋቋመው ለሚመለከታቸው የመንግሥት አካላት አቤት ቢሉም እስካሁን የተሰጣቸው ምላሽ እንደሌለም ገልጸዋል።

የአዲስ አበባ ከተማንና በከተማ ዙሪያ የሚገኙትን የኦሮሚያ ልዩ ዞን አካባቢዎች በማስተሳሰር የማኅበራዊ፣ ኢኮኖሚያዊና አካባቢያዊ ጉዳዮችን ተቀናጅቶ ለማሳደግ

በሚል የተዘጋጀው የአዲስ አበባና የኦሮሚያ ልዩ ዞን ማስተር ፕላን ባለፈው ዓመት በአንዳንድ የኦሮሚያ ክልል አካባቢዎች ረብሻዎችን ቀስቅሶ እንደነበርና በዚህ ምክንያት ለዎች መሞታቸው አይዘነጋም። መንግሥት በበኩሉ ማስተር ፕላን የሁለትዮሽ ጥቅምን ያደረገ መሆኑንና ማስተር ፕላኑን የሚቃወሙት

መንግሥት በበኩሉ ማስተር ፕላን የሁለትዮሽ ጥቅምን ያደረገ መሆኑንና ማስተር ፕላኑን የሚቃወሙት የደረገ መሆኑንና ማስተር ፕላኑን የሚቃወሙት አካላት እንደሆኑ ሲገልጽ ቆይቷል።

አካላት አንድም የግንዛቤ እጥረት ያለባቸው ሲሆኑ በሌላ በኩል ደግሞ የራሳቸውን አጀንዳ ለማስፈጸም የሚንቀሳቀሱ አካላት እንደሆኑ ሲገልጽ ቆይቷል።

አፍላቶክሲንን መከካከል የተመከከተ የግንዛቤ ሥራ መሠራት እንዳከበት አሳስበዋል

ነጻ ክስተያየት

መስከረም ክበፊ

ከርሞ ጥጃው ፖለቲካዎችን

ከፍተኛ ደረጃ ስርዓት ቀርቶ ግዕዝ ነገርም ሁሉ በለውጥ ሂደት ውስጥ እንዲሆን የተፈጥሮ ሕግ ነው። ይህን ጉዳይ ታዋቂው ጸሐፊና መምህር ፕሮፌሰር መስፍን ወልደሚካኤል «አዳድሪ» የሚል ርዕስ በሰጡት ድንቅ መጽሐፋቸው «ተፈጥሮ ቆሞ-ቀርነትን አታውቅም፤ ወደ ተሻለ ወይ ወደባለ መለውጥ ግድ ነው።» ይላሉ። እውነት ነው። የሰው ልጅ ቀርቶ ድንጋይ እንኳን ፀሐይና ዝናብ፣ ሐረርና ቁር በሚፈራረቅበት ረገጥ ሂደት (weathering) ሲያልፍ ወደ አፈርነት ይቀየራል። ነገሩን ወደ ማህበራዊ ሳይንስ አውድ ስናመጣው የሰው ልጅ በአካላዊ ሆነ በፖለቲካ ክትናንት ዛሬ መቀየሩ ግድ ነው። አዳኝና ለቃሚ የነበረው የጥንታዊው ሰው የዘር ሐረግ ዛሬ ባለ ኒውክሌር የሆነው፤ ከመሀከሉ በተነሳ ታጣቂ ጉልበተኛ ከመመራት ወደ ራስን በራስ የማስተዳደር ዲሞክራሲያዊ የአስተዳደር ዘውግ የተራመደው በዚህ የለውጥ ሂደት በማለፉ ነው። እኛ ኢትዮጵያውያንም የሰው ልጅ በመሆናችን ለውጥ አስተናግዳለን። በተለይ በጥንታዊውና መካከለኛው የታሪክ ዘመን ድንቅ የሥልጣኔ አላት እንደነደረብን እስካሁን ለምስክርነት የቆሙት የታሪክ አምዶች ምስክር ናቸው። ይህ ቁሳዊው ባህላችን ያመጣው ብልጭ ብሎ የጠፋው ሥልጣኔያችን በለውጥ ሂደት እንደነበርን አመልካች ቢሆንም የመንፈሳዊው ባህላችን አካል በሆነው በፖለቲካዊው ዘይቤያችን ግን እምብዛም ለውጥ አላሳየንም። ይህ ለውጥ ያለማሳየት ዝንባሌ ደግሞ ከሕዝቡ ይልቅ የመንግሥትነትን በትር በጨበጡት ገዢዎች ላይ ሳይበረታ አልቀረም።

በተለያዩ ዘመን ወደ ሥልጣን የመጡ ገዢዎቻችን ከሕዝባቸው በብዙ ማይል ወደጎላ የቀረ ማንነት ይዘው፤ ተፈጥሯዊውን የመለወጥ ሂደት በጠብመንጃ አፍነው የሚበልጣቸውን ሕዝብ የሚበልጡት አስመስለው የሚገቡ እንደሆኑ ታሪክ ምስክር ነው። ይህን ነገር ፕሮፌሰር ጌታቸው ኃይሌ «ደቂቀ እስጢፋኖስ» በሚል ርዕስ በጻፉት መጽሐፍ ላይ በደንብ ማየት ይቻላል። በዚህ መጽሐፍ የአስተሳሰብ ለውጥ ያመጡት፣ ከዚህ በፊት ተነስቶ የማይቀውን ጉዳይ አንስተው በምክንያት ለማስረዳት የቻሉት አባ እስጢፋኖስ እና ምክንያታዊነታቸውን ተፈጥሮአዊና በሐሳባቸው አምነው የተከተሏቸው «ደቂቀ እስጢፋኖስ»

የሚባሉት ደቀመዛሙርቶቻቸው የፈጁት ፍጻሜ በቃል አይወክልም። ከዚያ ዘመን በፊትም ሆነ በጎሳ ታሪካችን ተመሳሳይ ነው። ለውጥን ያነገብ አንድ ዜጋ ማህበረሰቡን ለማንቃት ሲሞክር አፍቱን በመደብ ብሎ ከነድንቅ ሐሳብ መቅበር የገዢዎቻችን መለያ ነው። ገዢዎች ለውጥን እያፈኑ በመኖራቸው ሕዝቡ ወደባለ የመለወጥ ዕድሉ መክኖ በተለምዶ በሚመስል ሁኔታ ለለውጥ ለመሥራት የመጡትን አይ ተቆይሮትን መቀበል ተስኖት አሳዝኖ ገደላቸው። ሆኖም ከገዢዎቻችን አንጻር የአገራችን ሕዝብ የተሻለ የለውጥ ዝንባሌ አለው። ከአይ ኃይለ ሥላሴ ጀምሮ ያለውን ዘመን ብናይ እንኳን ሕዝቡ በመሉ ማለት ባይቻልም ከሕዝብ የወጡ ዜጎች ታላቅ የሆነ የለውጥ መንፈስ ይዘው ተነስተው ነበር። እነ ገርማሜ ነዋይ (በግሌ እጅግ የማደንቀው ፖለቲካዊ ነው)፣ አቶ መኮንን ኃብተወልድ (ብዙ ያልተነገረላቸው የለውጥ ሰው ናቸው። ስለዚህ ሰው ለማወቅ የአምባሳደር ዘውዴ ረታን «የቀዳማዊ ኃ/ስላሴ መንግሥት» የተባለውን መጽሐፍ ማንበብ ይጠቅማል) የሚጠቀሱ ናቸው። በደርግ ዘመን ለለውጥ ተነስተው ለውጥ የማይገባው የአገራቸው መንግሥት አፈሙዝ የዋጣቸውን ለመዘርዘር መነሳት የዚያን ዘመን ወጣት ስም ሁሉ ለመጥራት እንደመሞከር ነው። ለውጥ ፈላጊነት ወደግራ አስታጥቆ በረሐ አስገባኝ ባዩ ኢሕአዴግ አምባገነንነትን ከብልጣብልጥነት ጋር ያሰናሰለ ነው። ለውጥ ፈላጊዎችን የሚወጠው በአፈሙዝብቻ አይደለም። «ሕግ»፣ ግምገማ፣ ፕሮፖጋንዳ፣ ፍረጃ ለቀደምቶቹ ገዢዎች ያልተከሰተላቸው ኢሕአዴግ ብቻ ለውጥን አዳፍኖ፣ ፍርድ ገምድሎ ለውጥ ፈላጊዎችን የሚያደባይባቸው ሰበቦቹ ናቸው። በነዚህ ሰበቦች የሲኦል ጓደኛ ወደሆነው የአገራችን አስር ቤት የተጋዙት እስረኞች ለአገራቸው ከመቅናት ያልፈጥሩት አይገኝባቸውም። ለዚህ ማስረጃው ራሱ ኢሕአዴግ ከግዴታ በላይ አስር ጥፋት የላት ሆኖ ብሎ ትቀቶችንም ቢሆን መፍታቱ ነው። ከአፈርኩ አይመልሱ ሆኖ እንጅ ሌሎችም የእስር ሰንሰለታቸው የአገራቸውን ከርሞ ጥጃ ፖለቲካ ለማቅናት ከማሰብ የመጣ እንጅ አንዳች ጥፋት ተገኝቶባቸው አይደለም።

ኢሕአዴግን ጨምሮ የአገራችን ለውጥ አይገቡ ገዢዎች ለውጥ ፈላጊዎችን ሲያስሩ ለውጥንም

አብረው ያስራሉና የአገራችን ፖለቲካ በቆመበት የቀረ ከርሞ ጥጃ፣ ከተንቀሳቀሰም እንደግመል ሽንት ወደ ጎሳ የሚያዘግም ሆኖ ቀርቷል። ዘመናዊ ተብየው የደርግና የኢሕአዴግ መንግሥት ቆመው የቀሩባቸውን ፖለቲካዊ ርምጃዎችም የተጀመሩት በፊውዳልነትና ጎሳ ቀርነት በሚብጠሰጠሱት የዘውዱ ነገሥታት ዘመን የጀመሩት መሆኑ ገራሚም አሳዛኝም ነው። የመንግሥት የአስፈጻሚ ክንፍ (የሚኒስትሮች ካቢኔ) የተጀመረው በአይ ምኒልክ ዘመን መንግሥት ነበር። ባለ ሁለት ቤት ፓርላማ (ሕግ መምሪያና ሕግ መወሰኛ ምክርቤት)፣ ከአስፈጻሚው በተለየ አደረጃጀት የሚንገዝ ባለ ሁለት መልክ (የዙፋን ችሎትና የፍታብጠር) ፍርድ ቤት የተጀመረው፣ ማዕከላዊ የግብር አስባሰብ ሥርዓት፣ የኢትዮጵያ አየር ኃይልን ጨምሮ የተለያዩ የጦር ትምህርት ቤቶች፣ የይስመላ ምርጫ፣ የተጻፈ ሕገ መንግሥት ወዘተ. የተጀመሩት በአይ ኃይለ ሥላሴ ዘመን ነበር። ከፊውዳላዊ የመንግሥት ዘይቤ ዲሞክራሲያዊነት ለይጠበቅምና እነዚህ ተቋማት በዲሞክራሲያዊ አሠራር የተመሠረቱም የተቃኙም አልነበሩም። ሆኖም ለውጥን ከማይወደው የአገራችን የአገዛዝ መንገድ እነዚህ ተቋማት መመሥረታቸው በራሱ ዘውዳዊ መንግሥቶቹን የሚያስመሰግን ነበር። እነሱን በአድጋሪነት ይከስ የነበረው የሥልጣን እንቅስቃሴ ውጤት የሆኑት ደርግና ኢሕአዴግ ታዲያ እነዚህን ተቋማት ባሉባቸው ከማስኬድ እስከ ወደጎሳ መንዳት በደረሰ ድንክነት አስቀረጸው እንጅ ዘመኑን በሚመጥን መንገድ የነበሩትን አጠናክረው፣ ዘመን አመጣሹን ጨምረው የአገራቸውን ፖለቲካ ወደ ተሻለ ጎዳና አልመሩትም።

በአይ ምኒልክ ዘመን እንደነገሩ የተጀመረው የሚኒስትሮች ምክር ቤት «አፓራተስ» በአይ ኃይለ ሥላሴ ዘመን እነ አክሊሉ ኃብተወልድን የመሰሉ ዓለም ዐቀፍ ምሁራንን ያቀፈና ከደርግም ከኢሕአዴግም ካቢኔዎች በተሻለ ጥንካሬ ላይ የነበረ ነበር። የደርግ ካቢኔን ብናይ መለዩ ባወሰቁ አስር አለቆች የተሞላ ነበር። የመንግሥቱ ኃይለ ማርያምን መንበር የከበቡት እነዚህ ዕውቀት አጠር ሥራ አስፈጻሚዎች በአብዛኛው የሰምንት ወር የራሽያ ለብ ለብ ሠልጣኞች እንደነበሩ አቶ አንዳርጋቸው አስገሩ «በአጭር የተቀጨ ረገፍ ገብ» በሚለው መጽሐፋቸው፣ ገበጥ ተጫኔ «ነበር» (ቁጥር አንድ) በሚለው መጽሐፋቸው በተለያየ

ሁኔታ ገልጸውታል። በፓርላማ ይዘት በኩል ቢሆን የደርግ ፓርላማ አባላቱን ሰማያዊ ካኪ ከመልሰስ ባለፈ ውሳኔ አሰጣጥን ዲሞክራሲያዊ በማድረግ በኩል ለአገሪቱ ያበረከተው ጉልህ ለውጥ አልነበረም። ደርግ ኃይለ ሥላሴ በሁለተኛው የፓርላማቸው ቤት (የሕግ መወሰኛ) ቤተሰብና ባለባለሚሎቻቸውን እንደሚከለኩሉት ደርግም ብሔራዊ ሽንገ ይለው ከነበረው ፓርላማው መሀከል የማዕከላዊ ኮሚቴ አባላት ብሎ በአመጣኙ የመንግሥቱ ኃይለ ማርያምን ባለሚሎች አካቶ የሰውየውን ፊት እያዩ እሱ የወደደውን ብቻ አሜን እንዲሉ ያስደርግ ነበር። ደርግ ያመጣው ነገር ሳይነሳ አሠጋፊ የውስጥ ፓርቲ ዲሞክራሲው ነገር ሳይነሳ አሠጋፊ የመመሥረት የፓርቲ ፖለቲካን ጭብጥ ማስጀመሩ ነበር። ምርጫን በተመለከተም ቢሆን አይ ኃይለ ሥላሴ ቀኝ አዝማች እኩሌን የደጃዝማች እንቱኔ ተጭካሪ አድርገው አቅርበው ሕዝብን ያደናግሩ እንደነበረው ደርግም ከአሠጋፊ የሆኑትን ጓድ ተስፋዬ ገብረኪዳንን የጓድ ተካ ቱሉ ተገዳዳሪ አድርገው ሕዝቡ ከሁለት ሰይጣን እንዲመርጥ ያደርግ ነበር። ይህ ደርግ አዳው ባኖሩት የፖለቲካ መሠረት ላይ ባለበት የረገጠበት ትቂት ማሳያ ሲሆን ከአይቤ አገዛዝ የባለበት አጋጣሚም አይጠፋም። በ1960ዎቹ ከየአቅጣጫው በሚነሳ ተቃውሞ የተሰበሰቡት አይ ኃይለ ሥላሴ ተቃዋሚዎቻቸውን ዳላ በይዙ ፈጥኖ ደራሽ ፖሊሶች ቢወጡ በቆመጥ ቢያስደበድቡ፣ በአስላሳ ጋዝ ቢያንስ ደግሞ በውሃ ቢያባርሩ ነበር። እንደውም አንዳንድ «ልጆቹ ተው!» የሚል መማጸፍም እንደነበረ ታሪክ ያስታውሳል። በርግጥ የአይ ኃይለ ሥላሴ ወታደሮች ጥይት እነ ጥላሁን ግዛውን እንደበላ ይታወቃል። ሆኖም ቢያንስ ሁል ጊዜ በተቃዋሚ ላይ ጥይት አይተከስም ነበር። ተሻልኩ ባዩ ደርግ በቀይ ሽብር በትሩ እንዳበደ ውሻ ሲያደርገው አገሪቱን በደም ለማጠብ፣ በውዱ የሰው ልጅ ሕይወት ላይ ለመቀለድ ብሶ ተገኘ። ይህን ሲያደርግ በአገራችን ፖለቲካ ወደተሻለ ለውጥ መገኘት መንገድ ላይ ፍርሃት የሚባል አስቀያሚ ደንቃራ አስቀመጠ፤ ለውጥ የራቀው ፖለቲካችንም በፍርሃት ታጅቦ በከርሞ ጥጃነቱ ቀጠለ። ኢሕአዴግ ይህን ተቀብሎ የአገራችንን ፖለቲካ ከርሞ ጥጃነቱንም የጎሊት ገብውንም በ«ጥሩ» ሁኔታ እያስኬደው ይገኛል። ለዚህኛው የኢሕአዴግ ገብ ሳምንት እንመለስ።

ይገረም ባከመ

ትግሉ ለዲሞክራሲያዊ ሥርዓት

ፈጣሪ ዕድሜ ከጥንካሬ ጋር ያደላቸው በአገር ጉዳይ የማይታክቱት ፕ/ር መስፍን ወልደ ሚካኤል ሰሞኑን በምድረ አሜሪካ ነዋሪ ከሆኑ ኢትዮጵያውያን ጋር ያደረጉትን ውይይት ዘመነ ቴክኖሎጂ ምስጋን ይግባውና በየለንበት ሆነን ተከታትላለን። ከውይይቱ ታዳሚዎቻች ከቀረቡ በርካታ ጥያቄዎች አንዱ በ«የ ትውልድ» ላይ ጨካኝነት የሚል ነበር። ፕ/ር መስፍን ሲመልሱም አልጨካኝነትም እውነቱን ነው የተናገሩት፤ አንዳንዶቹ እንደውም ተማሪዎቹ ነበሩና አነጋጋሪነታቸው፣ ፍላጎታቸው ለአገርና ለሕዝብ ሳይሆን ሥልጣን ነበር ብለዋል። በዚህ ሰሞን እጅ የገባው ባለ 96 ገጽ ሰነድ ውስጥ ፕ/ር የተናገሩትን የሚያረጋግጥ ከጉዳዩ ባለቤቶች አንዱ በሆነው ግለሰብ የተነገረ መረጃ አገኘሁ። ሰነዱ በአያንዳንዱ ገጽ ላይ «በአገርና ሕዝብ ደህንነት ጥበቃ ሚኒስቴር የማዕከላዊ ምርመራ ድርጅት የሚጀል መዝገብ ቤት» የሚል ማሳተፊያ «ጥብቅ ምሥጢር» የሚል ማሳሰቢያ ያረፈበት ሲሆን ከኢሕአፓ መሪዎች አንዱ የነበረው ብርሃነ መስቀል ረዳ በአስር ቤት የሰጠውን የምርመራ ቃል የያዘ ነው። ከአጀማመራቸው አንስቶ እስከ መንገደና መርሀቤት ቆይታው ይዘረዘራል። ምንም ዘመናዊ የግንኙነት ዘዴ ባልነበረበት ዘመን አፍሪካ አውሮፓና አሜሪካ ሆነው በደብዳቤ ግንኙነት ሰነድ ማዘጋጀት ድርጅት መመሥረት አመራር መምረጥ መቻላቸው ብሎም ከተለያዩ

አገራትና ድረጅቶች ጋር ግንኙነት በመፍጠር ወታደራዊ ሥልጠና መውሰዳቸውና በኤርትራ እስከ አሲምባ መዘለቃቸው አዲስ አበባም ላይ በሀብት ያደረጉት አንቅስቃሴ በአውነቱ የሚያስደንቅ ነው። ግና ምን ዋጋ አለው ያንን ችሎታ፣ ያንን እውቀት፣ ያንን ፍሬረትና ቁርጠኝነት የሥልጣን ጥም በላው። እንታገልሳታለን ብለው የተነሱትን ዓላማ የሥልጣን ፍላጎት በሰጠውና ከሌሎች ድርጅቶች ጋር ቀርቶ ርስ በርሳቸውም መስማማት አንዳይችሉ አደረጋቸው። ሁሉንም ለደፈጥጥ የተዘጋጀው ደርግ አፍንጫቸው ሥር እያለ የሥልጣን ጉጉት የሐሳብ ልዩነቶቻቸውን በውይይት ከማስታረቅ ይልቅ አጥፊና ጠፊ ሆነው አንዲሰለፉ አስቃቸውና፣ የአንድ ድርጅት አባላት እርስ በርሳቸው አንዲሁም አንዱ ድርጅት ከሌላው ያለምንም በቂ ምክንያት እየተጠፋፋ ለአጥፊያቸው ራሳቸውን አመቻቹ። ለድን ያልቻለ በሽታም አስፋፋ።

ላም አለኝ በሰማይ ለሆነ ስልጣን በአንድ ዓላማ ሥር ተሰልፈው በአንድ ድርጅት ታቅፈው ለትግል የተማማሉ የአንድ አገር ልጆች እስከመገዳደል መድረሳቸው ያሳዘናል፤ ይበልጥ የሚያሳዘነው ደግሞ የዛ ድርጊት መሪ ተዋናዮች ሲያዘኑም ሲያፍሩም ሲጸጸቱም አለመሰማቱ ነው። እንደ ብርሃነ መስቀል ገለጻ ከሆነ ኢሕአፓ ከውስጥ አመራሩ ርስ በርስ ይቆራቆሳል፤ ይህን መልክ ሳያሰገዝ ከላይ ከደርግ ከጎን ደግሞ በተለይ ከመኪሶን ጋር ይታገላል። በወቅቱ የገዢዎች ሁሉ ቁንጮ የነበረው የመኪሶንና የኢሕአፓ ቅራኔያቸው አንቶ ፈንቶ ልዩነታቸው መሠረት የሰሸ ጠባቸው የግለሰቦች የሥልጣን ጥም (ድርጅታዊ ያልሆነ) እንደነበረ በተለያየ ሁኔታ ተገልጿዋል። ይህንን የሚያሳይ ትንሽ ግን የትልቅ ነገር ምልክት ከብርሀን መስቀልም ቃል ውስጥ እናገኛለን። «ሚያዚያ 13/68 የታወጀው የብሔራዊ ዲሞክራሲያዊ አብዮት ፕሮግራምና በተቀዳሚ ምክትል ሊቀመንበር ለተራማጆች ሁሉ የተደረገውን አስቸኳይ የግንባር መቋቋም ጥራ... በሳምንት ውስጥ ማዕከላዊ ኮሚቴ ተሰብስቦ የግንባርን ጥሪ አንቀበል የምንል ወገን የብዙሃኑን አባላት ደምጽ አግኝተን ክሊኩ በግልጽ ተሸነፈ»፤ ይልና ተሸናፊው ወገን የተለያየ ሰበብ እየፈጠረ አዘግይቶ ባወጣው መግለጫ «በኢትዮጵያ ያሉ የፖለቲካ ድርጅቶች ሁሉ ለግንባር ብቁ ተብለው ሲዘረዘሩ ያኔ ፕሮግራሙን በይፋ አውጆ የነበረው መኪሶን

ሳይጠቀስ ቀረ» ካለ በጎላ «ለግንባር ጥሪው ምላሽ የሚለው የፓርቲው መግለጫ ከወጣበት ቀን ጀምሮ በተለይ የሰፊው ሕዝብ ድምጽ ጋዜጣ «ኢሕአፓን ለግንባር ማን ጠራትና ተኳካሪ ቀረበች» ወዘተ. የሚል የኩርፊያ ጽሁፍ አወጣ» ይላል። እስቲ ይታያችሁ ጋባባ ተቀምጦ ተጋባዥ ሲጣሉ። ይህ ታዲያ የጤና ነው? በሽታው ተዛምቶ በርብ ግዜም አገሉ የሚባል ድርጅት ከተገኘ አንገኝም አገሉ የሚባል ሰው ከተጋበዘ አንካፊልም ሲባል ሰምተናል። መድኃኒት ያልተገኘለት መጥፎ በሽታ። የሐሳብ ልዩነትን በውይይት ማስታረቅ ሳይሆን በጉልበት መደፍለቅ፣ የተለየ ሐሳብ የሚያራምዱትን በማዳመጥ ሳይሆን በመርገጥ/በማስወገድ እኔ ብቻ ትክክል ማለትና አሻቅቦ ቤተ መንግሥትን እያዩ አባሉንና ተከታዩን የሐሰት ፕሮፖጋንዳ እየጋቱ ለመስቀዕት መዳረግ፣ ተደጋጋፎ ሊታገሉ የሚገባን ድርጅት ስም እየሰጡ ወንጀል እየፈበረኩ ከቻሉ ለማጥፋት ካልሆነም ሽባ ለማድረግ አቅልፍ የሚነሳ በሽታ መቼ እንደጀመረ ባለውቅም ጎልቶ የታየው ነጥር የወጣው በአብዮቱ ዘመን መሆኑ ግልጽ ነው። ይህም በሽታ መድኃኒት የሚፈልግለት ጠፍቶ፣ ሊያረጅም ሊዘምንም አልቻል ብሎ እስካሁን የፖለቲካችንና የፖለቲካቸውን መታወቂያ እንደሆነ ይገኛል። ያደቆነ ሰይጣን ሳይቀስ አይለቅም ሆኖብን አንደሁም አንጃ ዛሬም ከኢትዮጵያ ሕዝብ ጫንቃ ላይ መነሳት አለበት ከምንለው ኃይል ጋር ከሚደርገው ትግል ይልቅ የጎንጎሽ ርስ በርስ የሚደረገው ትግል የከፋ ሆኖ ነው ወያኔ ከሃያ

ነጻ ክስተያየት

ፕሮፌሰር መሰፍን ወጪዳሚርያም

ወደፊት ያለው ጊዜ የማልቀስ ጊዜ ነው

የሰነድ መልዕክት በጣም አጭር ነው። በመሠረቱ በምትኖሩበት አገር የሚዘመረው የሕዝብ መዝሙር የራቀ አይደለም። እኔ ሁልጊዜ እዚህ አሜሪካን አገር ስመጣ ልቤን የሚመስጠው ነገር የአሜሪካ ሕዝብ መዝሙር ነው። ኢትዮጵያ የጀግንነት ምድር፣ የነጻነት አገር እየተባለች ለረጅም ጊዜ ከሦስት ሺህ ዓመት በላይ ቆይታለች፤ እንደ አሜሪካ ለአጭር ጊዜ ለሦስት መቶ ዓመታት አይደለም። አሜሪካ በእውነት የጀግኖች አገር፣ የነጻነት ምድር ነው - በአሁኑ ዘመን።

ውርደት፣ የውርደት አዘቅት፣ በቀይ ባህር፣ በሜድትራንያን ባህር፣ በአፍሪካ አገሮች ኮንቴነር በጫኑ መኪናዎች፣ በየእስር ቤቱ እኛ ድር ለመሰማድና ለተከታዮቹ ነጻነትና ቤት ሰጥተን እንዳለንተናገድን ዛሬ ዐረብ አገር የኢትዮጵያውያን ጭንቅላት ይቆረጣል። ከደቡብ አፍሪካ፣ ከዝምባብዌ፣ ከኪንያ፣ ከሱዳን የሚመጡ ስደተኞችን ተቀብለን እንዳለንተናገድን ዛሬ እኛን የሚቀበል ሕዝብ ጠፋ፤ እንደ እርሱስ ከደቡብ እንባረራለን። ይኼ ሁሉ ትልቅ በጣም ከባድ የሆነ ለውጥ አምጥቷል። አንዳንዶቻችን ምናልባት ብሶት በገጠመን ጊዜ ይሰማን ይሆናል፤ ነገር ግን ነፍሳችን ላይ ያለ

ማለት አንተ ነህ! አላቸው። አቶ ሀዲስም «አም» አለ። «ይደንቃል ሰው ሳይኖርበት ቤት ቀንጫ ያፈራል የሚባለው ለክ እውነት ነው!» አላቸው። እና አላቸውን እንደቀንጫ ነው የቆጠራቸው። አቶ ሀዲስን የደነቃቸው ግን «ቀንጫ» ስላላቸው ሳይሆን እንደዚያ ሹምባሽ ያን የመሰለ አማርኛ መናገሩ ነው። ዛሬ ኢትዮጵያ ቀንጫ ታፈራለች፤ ከቤትና ከአገር የሚያስወጡ ቀንጫዎች። ጀግንነት በፍርሐት ተጠቃ፣ ክብርና ኩራታችን በውርደትና በአፍሪካ ቢስነት ተጠቃ፣ የዓለም መግባቢያ

የአርበኞችና የባንዶች ግንኙነት ለማውሳት ነው የዚህ መጽሐፍ ዋና ዓላማ። እርግጠኛ ነኝ ከዚህ ውስጥ ብዙዎቻችሁ አንዳንድ ሰዎችን ባንዳ መሆናቸውን እንኳ አታውቁም። ለምሳሌ አጼ ኃይለ ሥላሴ ራሳቸው ስደተኛ ናቸው። ግን በተመንግሥት የተከበቡት በባንዳ፣ ሚኒስትሮቻቸው ባንዳ፣ አልባሾቻቸው ባንዳ ነበሩ። ከበደ ሚካኤል ባንዳ ነው ስለ ሰው ሁሉ ይናደዳል፤ እኔ አይደለሁም ባንዳ ያደረግኩት። እነ ብላታ ወልደ ጊዮርጊስ የማስታወቂያ ሚኒስትሩ ባንዳ ነበሩ። አርበኞች እነ ራስ አበበ፣ እነ በላይ ዘለቀ እስክንገዳላቸው ድረስ የተገደሉ አርበኞች እኩ ብዛታቸው ገና እኩ ጥናት አልተደረገም። ሐውልት ልንሠራላቸው የሚገባንን ሰዎች ሁሉ ገድለናቸዋል።

ከ20 ዓመት በታች ያካው ሕዝብ 56 በመቶ ነው። ከ30 ዓመት በታች 72.5 በመቶ፣ ከ40 ዓመት በታች 82..7 በመቶ፣ ከ50 ዓመት በታች 89 በመቶ ነው። አባቶቻቸው የሽሹቡት የጭኝ አገር ናት ማከት ነው

በአሜሪካ ለነጻነት የተደረገውን ትግል ስንመለከት ግን በፍጹም ከኢትዮጵያ ጋር የሚወዳደር አይደለም። ኢትዮጵያ ከጥንት ከሮማውያን ዘመን ጀምሮ እየተንከባለለ የመጣውን ቁሳዊ ኃይል ሁሉ የታገለች አገር ነች። ያ ነው ኢትዮጵያን የጀግኖች ምድር የነጻነት አገር ያደረጋት። ይኸ መጽሐፍ ይህንን ቀላል ሐሳብ ነው የሚተርከው። የኢትዮጵያን ታሪክ ስትመለከቱት ሁሉም ነገር ከሸፏል፤ ያልከሸፈ አንድ ነገር ብቻ ነው!! የኢትዮጵያ ሕዝብ ጀግንነትና የኢትዮጵያ የነጻነት ምድር መሆን፣ በዚህ ምክንያት የኢትዮጵያ ህልውና እንደተጠበቀ መቆየት፣ ይኸው ብቻ ነው ያለው።

ቁስል ነው። ምንጊዜም የማይሸር ቁስል ነው። ለምን? እኛን የጀግንነትና የነጻነት ምድር እንድንወርስ ያደረጉን ብዙ ለብዙ ዓመታት የተሰው አባቶቻችንና እናቶቻችን አለቁ። የዚያ አጥንት ግን ማንም አያስተኛም።

ከ20 ዓመት በታች ያለው ሕዝብ 56 በመቶ ነው። ከ30 ዓመት በታች 72.5 በመቶ፣ ከ40 ዓመት በታች 82..7 በመቶ፣ ከ50 ዓመት በታች 89 በመቶ ነው። አባቶቻቸው የሽሹቡት የልጅ አገር ናት ማለት ነው። በእኔ ዕድሜ አካባቢ ያሉ 1 በመቶ ቢሆኑ ነው። አቶ ሀዲስ ዓለማየሁ «ትገታ» በተባለው መጽሐፋቸው ገልጸውታል። ጣሊያን ሲገባ ወደ ሱዳን አገር ተልከው ሲመለሱ በአንድ አማርኛ አቀላጥፎ በሚችል ሹምባሽ እጅ ይገባሉ። አላቸው የለበሱት ቁምጣ ነው። ሹምባሽ ስማቸውን ያውቀው ነበርና «ሀዲስ ዓለማየሁ

መንፈስ በውርደትና በልምምጥ መንፈስ ተጠቃ፣ በራስ መተማመን በውጭ እርዳታ መንፈስ ተጠቃ፣ አውቀንም ይሁን ሳናውቅ ራሳችንን ጣልን፤ ራሳችንን ስንጥል ወዲህ ዓለም ያመጣናቸውን ልጆቻችንና የልጅ ልጆቻችን ጣልናቸው፤ ከሰውነት ደረጃ ወጣን።

ዛሬ ኢትዮጵያ በአሜሪካ ብዙ ሚሊዮን ዶላር ትክፈላለች። ለምን ነፍሳችንን ነው የምንሸጠው። ባለፈው አባማ ሲናገር ሰምታችሁታል፤ «እኛ ወዲህ ምድር የአሜሪካን ጦር አንልክም፤ ምክንያቱም በተፈለገ ጊዜ የሚደርስ ብቁ ጦር አለ» ነበር ያለው። በሶማሊያ፣ በሱዳን ከተፈለገም በየመን ተወርቀረ ጦር እንልካለን። ውርደት መኖሪያ እያደርግን ነው።

ከ1928 ዓ.ም. ወዲህ የተፈጠረውን የውርደት ታሪክ፣ የስደት፣ የባንዶች፣ የአርበኞች፣

እጼ ኃይለ ሥላሴ ተሰደው ሳለ አርበኛ «እኔ ለአገሪ የምጥት ነኝ» ብሎ ደረቱን ነፍቶ አንደኛ ነበር፤ ስደተኛ «ምንም ቢሆን ለጠላት አልተገባሁም» በማለት አንገቱን ደፍቶ ሁለተኛ ነበር፤ ባንዳ ጭራውን ቆልቶ አቀርቅሮ ሦስተኛ ነበር። እኔ ኃይለ ሥላሴ ሲመጡ ገለበጡት፤ ባንዳውን አንደኛ ደረጃ ላይ አስቀመጡት። አዲሱ ትውልድ ይህንን አያውቅም። የባንዳ ልጆች ያንኑ የባንዳ ታሪክ ለማስቀጠል በሙሉ ኃይላቸው ተነስተዋል።

የኢትዮጵያ ሕዝብ የራሱ ነጻነትና ክብር ባይኖረው እንኳ የወላጆቹን፣ የአያቶቹን ነጻነትና ክብር ለማስመለስ የሚያስችል ወኔ የለውም፤ ወኔ ጠፋ። ይህ በመንግሥት፣ በድርጅትና በግለሰብ ክብጠል እኔ ኃይለ ሥላሴ በጥረታቸው ያመጧትን በኋላም በስተታቸው እንዳላጡን ኤርትራ፣ ወያኔ የመበታተኛ መንገዱን አሳይቶናል እስከምንበታተን እንጠብቃለን ወይስ የላችንን ትንሽም ብትሆን ወኔ አጠራቅመን የኢትዮጵያን ሕዝብ ጀግንነትና የነጻነት ምድርነት ማደስ እንችላለን ብለን የምንሰባስብ ትንሽ ወኔ እናገኛለን!!

ይኸ ነው ጥያቄው፤ ጊዜ ያለን አይመስለኝም። ወደፊት ያለው ጊዜ የማልቀስ ጊዜ ነው። ቆርጦ ያባቶቹን ታሪክ ለማደስ ለመነሳት ጊዜው አሁን ነው። አለበለደ ጸጸቱ ለልጅ ልጅ የሚተላለፍ፣ እፍረቱ እንቅልፍ የሚነሳ ይሆናል። የኔ መጽሐፍ መልዕክቱ ይኸው ነው!! (ፕ/ር መስፍን በአሜሪካ ለሚኖሩ ኢትዮጵያውያን ካቀረቡት ንግግር የተወሰደ)

ወይንስ ለምኒልክ ቤተ መንግሥት?

አራት ዓመታት አገዛዙ በኋላ መቶ በመቶ በምርጫ አሸናፊነት ብሎ ሊቀረጽብን የበቃው።

ሰሞኑን አሜሪካ ለንባብ የበቃው የሌ/ኮ ፍሰሐ ደስታ መጽሐፍ ሲተዋወቅ ጸሐፊው የኢሕአፓ ቆራጥነት የመሰረት ርዕዮተ-ዓለማዊ ብቃት የደርግ አገር ወዳድነት ቢቀናጅ ተዓምር ሊሠራ ይቻል እንደነበረ በቁጭት መግለጻቸውን ሰምተናል። ኮሎኔል ከዚህም አልፎ አስኪሁን ማንም ያልደረገውን ደፍረው አውቀው በድፍረት ሳያውቁ በስህተት ለፈጸሙት የኢትዮጵያን ሕዝብ ይቅርታ ጠይቀዋል። በሁሉም ዘንድ ያለው የሥልጣን ጥም በምን ልንም ተገባ እንደምንስ ሰክኖ ለዚህ መብታት ይቻላል? ጽድቁ ቀርቶ በወገ በከነኝ እንዲሉ ይቅርታው ቀርቶ ባለፈ ሥራ መጻጸትና ለአለቀው ወጣት ማዘንም አይታይም። ካለፈ መማር ቢኖር የቤተ መንግሥቱ ወንበር ለሁሉም ሊሆን አንደማይችል ነገር ግን የኢትዮጵያን ሕዝብ የሥልጣን ባለቤትነት የሚያረጋግጥ ሥርዓት መፍጠር ሁሉንም ንጉሦች እንደሚደርጋቸው አምነው አውቀው ልምዳቸውን ተሰጥኦ ተጥክሮአቸውን በማቀናጀት ትግሉ አንድነት፣ የት፣ በምን ሁኔታና በማን መካሄድ እንደሚችልና አንደማይገባው ሊመክሩ ሊያቅዱና ስትራቴጂ ነድፈው እንደ አቅም ችሎታው ተደጋግፈው በመታገል የግዛቱን ዘመን ባላጠሩት ነበር። ግና አልታደልንምና ዛሬም ብዙዎቹ ራሳቸው ለሥልጣን ስለሚበቁበት ብቻ እያሰቡ የሚያውቁትን ያደጉበትንና አላረጅ

ያለውን የንጉሥነት ትግል የሙጢኝ አንዳሉ ናቸው። ላያገኙት ሥልጣን ትግሉንና ታጋዩን በትንሹም ቢሆን ይጎዳሉ፤ ለገዢው እድሜ መርዘም ይሠራሉ።

በአብዮቱ ወቅት ከነበሩት ፓርቲዎች የአንዱ የወዘ ሊግ መሪ የነበሩት አቶ ተስፋዩ መኮንን «ይደረስ ለባለታሪኩ» በተሰኘው መጽሐፋቸው «በሕዝባችን ፊት ተሰባስበን ችግሮቻችንን ለመፈታት ችሎታው ያልነበረን የኢትዮጵያ ልጆች የኮ/ል መንግሥቱ የግድግ ጉሮኖ ውስጥ ለመጨረሻ ጊዜ ተገናኝን።

ሁላችንም በተዘዋዋሪ መንገድና ኃላፊነት በጎደለው ሁኔታ ሲበዛ ለድርጅት ሲያንስ ለግል የሥልጣን ሽኩቻ ስንባላ ለዚያው ተመሳሳይ ዓላማ የቆሙት ኮ/ል መንግሥቱ በአሸናፊነት ሊበሉን በአንድ ቦታ አሰባሰቡን። ክቡር በሆኑ የሕዝብ ጥያቄዎች ላይ ካደረስነው በደል አንጻር ከዚህ የበለጠ ምን የታሪክ ፍርድ ይኖራል። በማለት ነበር የወቅቱ ዐቢይ ችግር የሥልጣን ጥም አንደነበረ ያሳዩት። ይህ ድርጊት ነው እስከዛሬ የቀጠለው፣ ዛሬም ያለውና ወደፊትም የማይቆም የሚመስለው። ተባብሮ መሥራት ቀርቶ ተከባብሮ መኖር የተሳናቸው ፓርቲዎች አባላት በወያኔ እስር ቤት በአንድ ላይ ይታሰራሉ። በመሪዎች የሥልጣን ጥም ምክንያት ትግሉ አንድ ርምጃ መራመድ ተስኖት አባላትና ደጋፊዎች ግን ሞት እስር ስደት ስቃይ እየደረሰባቸው ነው። ይህንንም የዜጎች መስዋዕትነት ለአገር ፍላጎት ማሳኪያ ሊጠቀሙበት የሚያገደባቸው ፖለቲከኞች እናደሉን።

በኢትዮጵያ የኢኮኖሚ ባለሙያዎች ማኅበር ይዘጋጅ በነበረው «ርዕይ 2020» መድረክ ላይ ዶ/ር ታደሰ ብሩ ኪርስጥ «ሰላም ዲሞክራሲና ልማት የልሂቃን ሚና ዛሬና ነገ በኢትዮጵያ» በሚል ርዕስ ባቀረቡት ጽሑፍ «የኢትዮጵያ ልሂቃን በጣም መበታተናቸው ሳያንስ እርስ በርሳቸው በእጅጉ የሚጸረሩ አንዱ ሌላኛውን ከምድረ ገጽ ለማጥፋት ከመረረ ጥላቻ ጋር የተነሱ መሆናቸው አገራችን ዛሬ ለምትገኝበት አሳዛኝ ሁኔታ የደረገን ይመስለኛል። የመጠፋፋቱ ትግል በደርግ ጊዜ ከፍተኛ ደረጃ ላይ ደርሶ የነበረ ቢሆንም አሁንም መልኩን እየቀየረ ቀጥሏል። ኢትዮጵያውያን ልሂቃን በአገራዊ ጉዳዮች የጋራ መግባት ላይ ካልደረሱ በስተቀር ይህ የጥላቻና የመጠፋፋት ፖለቲካ በቀላሉ የሚቆም አይመስለኝም። ብለው ነበር። ዶ/ር ታደሰ እንዲሁ ብለው ብቻ አላበቁም፤ የልሂቃኑ ለድርድር መዘጋጀት እጅግ ወሳኝ ጉዳይ መሆኑን ሲገልጹ «እዚህ ላይ አጽንኦት ልሰጥበት የምፈልገው ጉዳይ ግን ጥሩ ሕገ መንግሥት፣ ጥሩ የምርጫ ሕግ እና ግልጽና ፍትሐዊ ምርጫ ወዘተ. ቢኖሩም እንኳን ልሂቃኑ ለድርድር የተዘጋጁ ካልሆኑ ዲሞክራሲ መኖር የማይችል መሆኑ ነው» ነበር ያሉት። ጽሑፉ ከቀረበ 10 ዓመታት ያለፉት ቢሆንም የተለወጠ ነገር የለም፤ እንዲያውም መሻል ቀርቶ ብሰባታል። ዛሬስ? ወደፊትስ?

ለውጥ ያለመታየቱ ምክንያትም ፕ/ር መስፍን በአሜሪካው የውይይት መድረክ ላይ የተናገሩትና

በተለያዩ ጽሑፎቻቸው የገለጹት በእያንዳንዱ ሰው ውስጥ ያለው የሥልጣን ጥም ነው። ከዚህ እንዴት መገላገል ይቻል ይሆን? ፕ/ር መስፍን ሥልጣን ባህልና አገዛዝ፣ ፖለቲካና ምርጫ በሚለው መጽሐፋቸው እንዲህ ይላሉ፤ «እያንዳንዱ ኢትዮጵያዊ ወደ ፖለቲካ ሲገባ ከልጅነት እስከ እውቀት በውስጡ የተመረጠውን የጎንጎትና የሎሌነት ባህል ፍቆ ፈቅፍቆ ማርገፍ አለበት። በግድ የአስተሳሰብ የጽዳት ዘመቻ ያስፈልገናል። ዓላማን የማጥራት ዘመቻ ያስፈልገናል። በግድ የነጻነትና የአኩረት አራማጆች በቁርጠኝነት መነሳትና ማሳየት ያስፈልገናል። ብዙዎቹ የተቀናቃኝ መሪዎች ላይ የሚታየው የድርጅት መኪንንትና መሳፍንት ለመምሰል የመግከር ጠባይና ከዚህም ጋር ተያይዞ ሎሌዎችን በገንዘብ ሆነ በወደፊት ተሰፋ እየገዙ የአገዛዝን ባህል ለማራማድ የሚደረገው ሙከራ የፖለቲካውን ሥርዓት አያራምድም። ጥረቱ ሁሉ በሥልጣን ላይ ያሉትን ሰዎች ለመለወጥ እንጂ ሥርዓትን ለመለወጥ አይመስለም (ገጽ 32)

ሎሌት ጸጋዩ ገብረመድህን በአንድ ወቅት ከጣቢያ መጽሔት ጋር ባደረገው ቃለ ምልልስ በገለጸው ስጋት ልሰናበት «ኤልሰን ማንደላ እንደ ስምጥ ሸለቆ ቁልቁል የጠለቀውን «የልዩነት» መቀመቅ በዲሞክራሲ ድልድይ ገደሉን አስተካከሎ የመቻቻልን ጥበብ ለወገኑ ሲታደግ የኛ ተቀዋሚዎች ፖለቲከኞች ግን በኢትዮጵያ ሕዝብ መካከል አዳስ ስምጥ ሸለቆዎች አንዳይቆዱ እስጋለሁ።»

የመጻሕፍት ዳሰሳ

ቴዎድሮስ ኃይክ ማርያም (ዶ/ር)

ለሶሻሊስት ተስፋ መታገል

አንድ መግቢያ

በአማርኛ «ለሶሻሊስት ተስፋ መታገል» ብዬ ርእሱን የማሳጥረው የፕሮፌሰር ባህሩ ዘውዴ መጽሐፍ በአገር ውስጥ ይፋ የሆነው የኢትዮጵያ ተማሪዎች የመሬት ላራሹን ጥያቄ ያነሱበትን ሐምሳኛ ዓመት ለመዘክር በየካቲት 18 ቀን 2007 ዓ.ም. በተዘጋጀ ጉባኤ ነበር። ሙሉ ቀን በወሰደው በዚህ መድረክ በመጽሐፉ መነሻነት ያንን አወዛጋቢ አብዮታዊ ገድል የተመለከተና ከሞላ ጎደል በታሪኩ የነኛ ተዋናይ የነበሩ ወገኖች ይፋ ባልሆነ መንገድ የተወከሉበት በዓይነቱ ራሱ ታሪካዊ የሆነ ወይይት ተካሂዶ ነበር። የመሬት ጉዳይ ብቸኛ ስምምነት ያገኘ ርእስ እንደመሆኑ ተገቢ ግጥምጥሞሽ ይመስለኛል።

ፕሮፌሰር ባህሩ ምሁራዊ ሕይወታቸው ከኢትዮጵያ ተማሪዎች ንቅናቄ ጋር አብሮ የተወለደ፣ ለግማሽ ምዕት ገደማ በኢትዮጵያ ዘመናዊ ታሪክ ጥናት ላይ ልዩ ተጽዕኖ ከማሳደር ባሻገር የዚህ ጥረት ሰብአዊ ገጽታ ናቸው ቢባል ማጋነን አይመስለኝም። በዚህ ረጅም ዘመን ያበለጸጉት የሥነ-ታሪክ እውቀት፣ ክህሎትና እሴት ያነሱት ርእስ ጉዳይ አተራረክ ጎደሎት የቆየውን ምሁራዊ ገለልተኝነትና ሚዛን ለመጠበቅ ከማንም በላይ የተመቻቹ ያደርጋቸዋል። በተዋናይነት ፈተናውን የተጋፈጡትንና ገና ጣጣው ያልተቋጨውን ይህን ገድል ለመተረክ ሕይወትም ከስታሙንቷ ቀንሳ ዕድል የሰጠቻቸው መሆኑም አስደናቂ ነው።

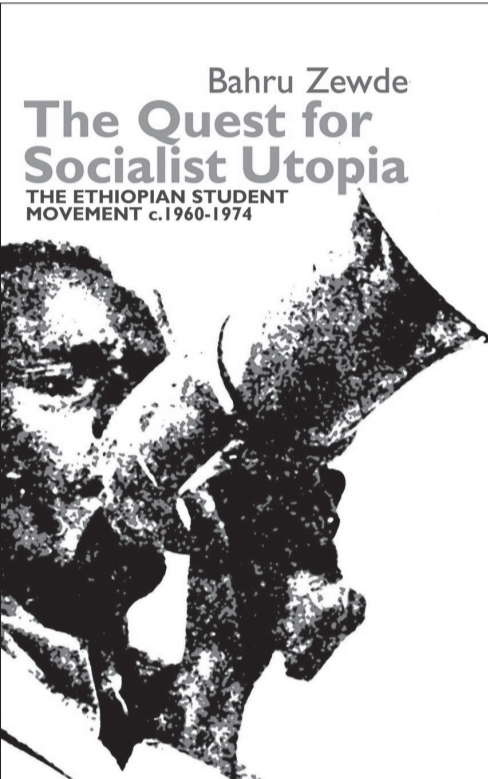
እንደዚህ ያሉ በበላይ ባለሞያ የታሪክ ሥራዎች ከታለሙበት ምሁራዊ ተደራሲ ክበብ መልሶ ለአማካይ የጋዜጣ አንባቢ ለማቅረብ መሞከር ተግዳሮቶች ቢኖሩትም፣ ይህ ዳሰሳ መፅሕፍት ካነሳው የታሪካችን ዘውግ ቁምነገር አንጻር በስፋት መተዋወቅ ይኖርበታል ከሚል አላማ የመነጨ መሆኑን መጠቆም አፈልጋለሁ። በተቻለኝ መጠን የደራሲውን ሐሳብ ለመረዳትና ዐበይት ጭብጦቻቸው ሳይዛቡ በቀላሉ ለማቅረብ ባደረግሁት ጥረት ምናልባት ግድፈት ቢፈጠር በቅንነት እንዲረዱልኝ ደራሲውንም አንባቢያንም አጠይቃለሁ።

የኢትዮጵያ ተማሪዎች ንቅናቄ - ከ1953 እስከ 1966 ዓ.ም.

«ለሶሻሊስት ተስፋ መታገል» በታሪክ ባለሞያ የተጻፈ እንደመሆኑ፣ እንደተለመደው ጭብጦችን በጊዜ ተርታ የሚተርክ ከመግቢያው ውጭ በስምንት ምዕራፎች የተከፈለ መጽሐፍ ነው። ፕሮፌሰር በመግቢያቸው በ1960 ዓ.ም. ገና በቀዳማዊ ኃይለ ሥላሴ የኒቪርሲቲ ቅድመ-ምረቃ ተማሪ ሳሉ የጻፉትን የኢትዮጵያ ተማሪዎች ንቅናቄን የተመለከተ አንድ ጥናት በማስታወስ ይጀምራሉ። ከዚያም ዓለም ዐቀፋዊ የተማሪዎች ንቅናቄን፣ በተለይ ደግሞ የኢትዮጵያን ተማሪዎች አስመልክቶ የታተሙ ዐበይት ሥነ ጽሑፎችን ከገመመገሙ በኋላ፣ ይህ መጽሐፍ «የዛሬ አርባ ዓመት በፊት የጀመርኩትን ተግባር እንደመቋጫ ሙከራ ተደርጎ ሊቆጠር ይችላል» ይሉናል።

የመጀመሪያዎቹ ሁለት ምዕራፎችም በየተራ የታሪኩን ዓለም ዐቀፋዊና አገራዊ መቼት በዝርዝር ይዳስሳሉ። ምዕራፍ አንድ በ1950ዎቹ መገባደጃ ላይ በዓለም ዙሪያ የተቀሰቀሰው የተማሪዎች መነሳሳት የተቃኘበትን ፖለቲካዊና ርዕዮተ-ዓለማዊ ድባብ፣ አልፎ አልፎም በኢትዮጵያ ከነበረው ንቅናቄ ባህሪ፣ መንግሥቶችና ውጤቶች ጋር አንድነትና ልዩነቱን ለማነጻጸር የተሞከረበት ነው። በዚህም ረገድ 1960/61 ዓ.ም. የያዘውን ታሪካዊ ሥፍራ «አዲስ ግራ» የተሰኘው የወቅቱ ማርክሲስት ዝንባሌ ያሳደረውን አጠቃላይ ተጽዕኖ፣ ሆኖም የየአገሩ ተማሪ ንቅናቄ ለተከተለው የተለያየ መንገድ ባህላዊና ርዕዮተ-ዓለማዊ ምክንያቶች ተጠቅሰዋል።

ምዕራፍ ሁለት በኢትዮጵያ ውስጥ በንጉሣዊው ሥርዓት ላይ የተነሱ ተቃውሞዎች ታሪካዊ፣ ፖለቲካዊና ባህላዊ መንግሥቶች የቀረቡበት

የመጽሐፍ ርእስ
The Quest for Socialist Utopia: The Ethiopian Student Movement 1960 - 1974.
ደራሲ
ባህሩ ዘውዴ (ፕሮፌሰር)
ሰጠታዊ
አዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ ፕሬስ፣
2014 (እ.ኤ.አ.)፣ 299 ገጾች፣
ዋጋ ብር 138.00

ነው። እዚህ ላይ ፕሮፌሰር «ፍጹማዊ አገዛዝ» የመመሥረት ሂደት የተባለውን የታወቀ መላምታቸውን በማጠናከር፣ በተለይ ከ1933 ዓ.ም. በኋላ ያለው ዘመን አመርቄ ምሁራዊ ፍራ ያልታዩበት፣ «የንጉሡን ግለሰብነት የሚያሞካሽ የተቀናጀና በሥርዓተ ትምህርት የተካተተ የምልኪ ዘመቻ ወቅት» እንደነበር ያብራራሉ (36፣ 38፣ 70፣ 267)። ምንም እንኳን የመጀመሪያዎቹ ሁለት አሥርት ክንዎኔዎች «ተራማጅ ይዘት ባያከራክርም»፣ ንጉሠ ነገሥቱ እንደ ዓይናቸው ብሌን የሚሳሱለት የትምህርት ማስፋፋቱን ጥረት ጨምሮ ማናቸውም ሕጋዊ፣ ፖለቲካዊ፣ አስተዳደራዊ፣ ዲፕሎማሲያዊ፣ ኢኮኖሚያዊ መዋቅሮችና ሥርዓቶች ሊመዘኑ የሚገባቸው አዲስ ንግድ ለመጠቀሙ ለማድረግ «ከልዕለ-ሰብአዊ» ዓላማዎች አኳያ አይደለም (37፣ 39፣ 40-6)። ፍራ ነገሩም ውሎ አድሮ በሥርዓቱ ላይ የተጠነሰሱት ተቃውሞዎች ሥራ-መሠረት ይህ አምባገነናዊነት መሆኑን ማሳየት ነው (52-3፣ 61-2፣ 67-9)።

ምዕራፍ ሦስት በተለይ የተማሪው ንቅናቄ አነሳስ በአገር ውስጥና በባህር ማይ የነበረውን ንቃተ-ሀሊናዊና ድርጅታዊ እድገትና፣ ተማሪዎች በተጓዳኝ ባህላዊ፣ ሥነ-ውበታዊና ርዕዮተ-ዓለማዊ መስኮች ስብዕናቸውን ለማበልጸግ ያደረጉትን ጥረት በዝርዝር ለማሳየት ሞክረዋል። ምናልባትም ይህን ራስ-ተኮር ስሜት በማገኘት በኩል የ1953ቱ መፈንቅለ አገዛዝ ሙከራ የነበረውን ተጽዕኖ በመጠቆም፣ ከ1954 ዓ.ም. ጀምሮ ውስጠ ወይራ ግጥሞች በከለጅ ቀን በዓል ላይ መደጋገማቸው ቤተ-መንግሥቱንና የተማሪውን ማኅበረሰብ ሆድና ጀርባ ማድረጉን (82-3፣ 84)፣ የዩኒቨርሲቲው አስተዳደርም የተማሪ ሕትመቶችን በጥርጣራ ማየትና በተማሪው ዘንድ ደግሞ ሐሳብን ለመግለጽ ማንነትን የመደበቅ ዘይቤ መተከሉን አውስተዋል (79-80፣ 81፣ 88-9)። ዞሮ ዞሮ ግን ይላሉ ፕሮፌሰር ባህሩ፣ በዚህ ደረጃ አጠቃላይ የተማሪ እንቅስቃሴ በቅን ብሔራዊ መንፈስ የተቃኘና «የአብርሃት ዘመን» ተብሎ ሊደመደም የሚችል ነው (82፣95-101)።

ምዕራፍ አራት የተማሪው ንቅናቄ ወደጽንፈኝነት እንዲያመራ ያበቁት ዓለም ዐቀፋዊ፣ አስገራጭና አገራዊ ክስተቶች ላይ ያተኮረ ነው። በዚህ ረገድ የ1953ቱ ሙከራ የዓይን ገላጭነት ሚና (108-12)፣ በተለይ ደግሞ «የአዘ ማኅበረሰብ» ብሎ ራሱን የሰየመ ህቡዕ ቡድን ከ1956 ዓ.ም. ጀምሮ የንቅናቄውን ባህሪና ይዘት እስከመሰን የደረሰበት ሂደት ተብራርቷል (112-18)። አቅጣጫ ቀያሪ የሆነው የ1957ቱ «መሬት ላራሹ» ጥያቄ በአገራዊ ብሔረተኝነት የተነሳሳ ቢሆንም (118-27)፣ ንቅናቄው እያደር ማርክሳዊ ሌኒናዊ መስመር በመያዙ፣ ከ1960 ዓ.ም. ጀምሮ ከፀረ-ፊውዳልና ፀረ-አምፔሪያሊስት አብዮትነት አልፎ ሥርዓቱን ለመጣል የትጥቅ ትግልን ተቀዳሚ አማራጭ አድርጎ ተቀበለ (127፣ 128-9)። በአጠቃላይ ግን የኢትዮጵያ ተማሪዎች ንቅናቄ ትልቅ እንክን

በምዕራፍ አምስት 1961/62 ዓ.ም. «የአብዮት ዋዜማ» በሚል ርእስ ተነጥሎ እንዲቀመጥ ያስቻለው ዓመቱ በተማሪው የትግል ታሪክ ውስጥ ክፍተኛ አንድምታ ያላቸው ክስተቶች በማስተናገዱ ነው። በ«ትምህርት ለሁሉም» ስልፍ የተቀሰቀሰው የመከራ ሂደት በውጭ አገር ተማሪዎች የኢትዮጵያን ኢምባሲዎች በኃይል መቆጣጠር መታገዙን (153፣ 162-4፣ 167-72)፣ በተለይም በነሐሴ 1961 ዓ.ም. በአገር ቤት ጥቂት ተማሪዎች ያደረጉት የተሳካ የአውሮፕላን ጠለፋ በትግሉ ላይ የፈጠረው የመነቃቃት ኃይል ሳይከሰም፣ በታህሣሥ 1962 በጥላሁን ግዛው መገደል መደምደሙ ያሳደረው መጠነ ሰፊ ተጽዕኖ (165-6)፣ የዚህ ዋነኛ ውጤት በቀጠሉት ዓመታት የንቅናቄው ችቦ ከየኒቪርሲቲ ወደ ክፍተኛ ሁለተኛ ደረጃ ት/ቤቶች መሻገሩ እንደሆነም በሰፊው ተተንትኗል (173-85)። ከ1962 በኋላ የአገር ቤቱ ክንፍ ተጋፋጭነትና ጀብደኝነት የተባባሰበት፣ የባህር ማይው ደግሞ በአንጻሩ ጥንቃቄ ያሳየበትና(131፣ 135)፣ ዋነኞቹ የተማሪ ፖለቲካ ድርጅቶች ህቡዕ ህልውናም የሚጀምርበት ዘመን ነበር።

ምዕራፍ ስድስት ደግሞ «ለጭቁኖች ዓላማ መታገል» በሚል ርእስ በተለይ የብሔረሰቦችና የሴቶችን ጥያቄዎች ለይቶ ትኩረት አድርጎባቸዋል። ደራሲው የብሔረሰቦች ጥያቄን የኋላ ታሪክ ሲጀምሩ በትክክልም የዘመናዊት ኢትዮጵያ ፈጣሪ ተብለው የሚቆጠሩት ምኒልክ ከ1867 - 1890 ዓ.ም. ባደረጉት የመስፋፋት ሂደት አገሪቱ ከሞላ ጎደል ቅርጸዋን አስይዘዋታል ይሉናል (188)። ሆኖም የምኒልክን ያልተማከለ የአስተዳደር ሥርዓት ለመለወጥ ኃይለሥላሴ ከጣልያን ወረራ በፊት የያዘባቢውን ባላባቶች ሥልጣን በመቀማት የጀመሩትን ጥረት ከ1933 ዓ.ም. በኋላ በማፋፋት ሙሉ በሙሉ በአውራጃዊ መዋቅር የተማከለ አገዛዝ ፈጥረዋል (187-93)። ይህ መዋቅራዊ ሂደት በ1948 ዓ.ም. አማርኛ በብሔራዊ ቋንቋነት ከተደነገገ በኋላ በተቀናጀ «ባህላዊ ጭፍለቃ» ጥረት የታደሰ ሆነ (193)። በምዕራፍ ሁለት እንደ ጠቆሙት ሁሉ ዘውዴ ብሔረሰባዊ ይዘት ያላቸው አመጸች ለአብነትም «ቀዳማይ ወያኔ» በትግራይ ከ1933-35 ዓ.ም. ፣ የኦሮሞ ሜጫና ቱላማ በመሐል አገር እንዲሁም በባሌ ከ1956-63 ዓ.ም. እንደተከሰቱ ያብራራሉ (187-8፣268)። ሆኖም ግን የብሔረሰቦች ጉዳይ በ1961 ዓ.ም. የለየለት ጽንፈኛ መፍትሔ ይዞ እስከተከሰተበት ድረስ በተማሪው መካከል በሩቁ እንኳን ፍንጭ የሚሰጥ የረባ ነገር አልነበረም ይላሉ ፕሮፌሰር ባህሩ (188፣ 196)።

የተማሪ ማኅበራት ያለፉበት የጥራዝ ነጠቅነት፣ የሴራ ጉንጎናና ጥልፊያ፣ የአልህና የማናለባኝነት ትርጉም በምጽታዊ አዙሪት መጠናቀቁን ያወጉንን ታሪክ፣ በምዕራፍ ሰባት ወደ ግራ ፖለቲካ ድርጅትነት የተደረገውን ውስብስብ ሽግግር ያብራራልናል። በተለይ እስከ 1963 ዓ.ም. የሚያስደንቅ ስምምነት የነበረው የባህር ማይው የተማሪዎች ንቅናቄ አካል እንደምን ንፋስ እንደገባውና፣ ጭራሽም በ1965

ኬካው ዋነኛ ጉዳይ የድርጊቶች ተናጠክ ባህሪና ተዛምዶ በተመከከተ ቢያንስ የበካይ ዘክቀን አመፅ በወቅቱ አዲስ ኃይል ሥነሴ ከገጠማቸው ሰፊ ተመሳሳይ ግክሳዊ ቅሬታዎች ይከቅ እንዴት <<የፖለቲካ ተቃውሞ>> መነሻ አድርጎ መውሰድ ይቻላል (52-3)? የ1935 ዓ.ም የወያኔ ባመጽሰ የትግራይ ዘውግ-ብሔረተኛ ንቅናቄ ተደርጎ ከወሰድ ይቻላል?

ማርክሳዊ ሌኒናዊ ንድፈ ሐሳቦችን ከማነብብ ያለፈ ከአገሪቱ ተጨባጭ ሁኔታ ጋር ለማዛመድ የረባ ጥረት ያለማድረጉና፣ ከጥናታዊ ምርምር ይልቅ የአድማ-ቅስቀሳ ባህሪ መሰብሰብ እንደነበርም ያስታውሱናል ፕሮፌሰር ባህሩ (125፣ 137-8፣ 139-50)።

ዓ.ም. ወደለየለት የርዕዮተ-ዓለማዊና ድርጅታዊ ጦርነት እንደተዘፈቀ ያሳያል። የዚህ «ውህደትና ክፍፍል» ሂደት ቀንደኛ መሃንዲሶች ከመጋረጃ ጀርባ የተወለዱት አሁኑኑና መሥሪያ በተዋረድ የሚለዩአቸውን ተቃርኖ ባህርያት «የተጋፋጭነት ኃይልና አብዮታዊ ወኔ» «ከደመቀዝቃዛ

ስለታደረጉትና ፖለቲካዊ ብልጣብሰብነት» መገናኛቸውን ያስታውሳሉ (230፣ 247፣ 249)። በመጨረሻም በአብዮቱ ማግሥት የተማሪው የብዙሃን ፖለቲካ ድርጅቶች በሁለተኛው የታጋዮች ትውልድ አማካይነት ወደብሔረሰባዊ የእርነት ግንባር ማምራታቸውን ጠቆሞ አድርገዋል (258-62)።

ምዕራፍ ስምንት በመደምደሚያነት የዛሬውን የአገሪቱን ፖለቲካዊ ሁኔታ ከተማሪው የትግል ዘመን ጥያቄዎችና ውርሶች አንጻር ለማየት ሞክረዋል። በዚህ ረገድም የኢትዮጵያ ተማሪዎች ራሳቸውን በፖለቲካ ተቀናቃኝነት በመፈረጅ ፓርቲዎች እስከመመስረት የደረሱት በአገሪቱ ከነበረው አምባገነናዊ ሥርዓት አፈና የተነሳ መሆኑንና (266)፤ ለአዲስ ኃይለ ሥላሴ ያሳደሩት የማይሞት ጥላቻና ጅብደኝነት ምክንያትም ንጉሠ ነገሥቱ አገሪቱን ማቆርቆዛቸውንና ስብዕናቸውንም አለቅጥ መካባቸውን ከመቃወም የተነሳ ጎበኝ የሚሉ ማስተባበያዎች ሰንዘረዋል (267)። በማሳረቢያው የኢትዮጵያ ተማሪዎች ውርሶች በተለይ በብሔረሰቦች ጉዳይና በድርጅታዊ ባህል አካያ አስተጋሪና የተጨናገፉ ቢሆንም፤ ድርጊታቸው ግን እንደ ዕድሜ አቸቻቸው ሁሉ ያላንዳች ድብቅ ዓላማ፤ በፍጹም ቅንነት ለማሳበራዊ ፍትሕና ለተመጣጠነ እድገት ባደረገባቸው ፍላጎት እንደተመራም መረዳትና፤ አገሪቱ የንህሣ ተስፋ እንዲኖራት ከተፈለገ ይህን ውርስ ተጋፍጣ መሻገር ያስፈልጋል ይሉናል።

አኔ አንደተኛ ከሆነ

አስተያየቱን የምጀምረው ፕሮፌሰር ባህሩ የታሪክ ምሁራን ተቀዳሚ ድርሻ «ድርጊቱ አቅጭ የተከናወነበትን ሂደት መዘገብ ነው» (9) ያሉትን በማስታወስ ይሆናል። ምክንያቱም ለደርሰብት ከወጡት ውጭ ልንጠይቃቸው አንችልም፤ ብንጥክርም ተጠቃይ አያደርጋቸውምና። ከላይ እጅግ አሳጥሬ ያቀረብኩት አጽሙድርሰት ምናልባት ለጠቁም የሚችለው ደራሲው የታሪኩን ሰፊና ውስብስብ ሂደቶች በምክንያትና ውጤት መስተጋብር ለማሳየት ያደረጉትን ጥረት ብቻ ነው። ከዚህ በላይ መልክአ ምድርን አስጥረው በሚያወቁ ሊቅ በከፍተኛ ብልሃት የተዋቀረ፤ በማያፈናፍን ማስረጃ የበለጸገ ታሪክ መሆኑን ማንም አንባቢ ሊመሰክር ይችላል። ደራሲው በየገጹ የሚሰነዘሩት ሚዛናዊ ዕይታ፤ በቁጥብነት የሚጠቀሙበት ቋንቋ ኃይልና የድርሰታቸው ወዘ፤ ከታሪካቸው ፍላጎት ራሳቸውን በማግለል በሰነዶቻቸው እማኝነት ለመመራት ያደረጉት ሙከራ ለእድሜ ልክ ልፋታቸው የሚመጥን ነው። በዚህ መሠረት መጽሐፉ የተነሳበትን ርዕሰ-ጉዳይ እጅግ በተዋጣ መልክ አሳክቷል።

መጽሐፉ ታስቦባት በማስረጃ ተኮር ሥነ-ዘዴ መመራቱ ዋነኛ የጥንካሬው ምንጭ ቢሆንም ቅሉ፤ የማካሳቸው አስተያየቶችም በቀጥታም ሆነ በተዘዋዋሪ ከዚህ ምርጫ ጋር የተቆራኙ ይመስላሉ። እንደኔ እንደኔ የዘጋገቡት ድርሻ ለጀማሪዎች ቢሆንና እንደ ፕሮፌሰር ባህሩ ያሉ ሊቃውንት ደግሞ አጠቃላይ ሂደቶችን ስዕል በመተንተንና መተርጎም ላይ ቢያተኩሩ ተገቢ ነው እላለሁ። ከሰነዳዊ ምክንያት ባለፈ የታሪኩን ረቂቅ መዘውር ለማንጠርና ለመተንተን የማይሞክር ሌጣ ዘገባ በየምዕራፉ እርስ በርስ የሚጋጩ ጉዳዮችን እንደወረዱ ለማቅረብ ይገደዳልና።

የዚህ አንደኛው አብነት የኃይለሥላሴንና ንጉሣዊውን ሥርዓት አንድነትና ልዩነት፤ ወይም ታሪካቸው የቆመበትን የሥርዓቱን «ፍጹማዊ ባሕሪ» በተመለከተ በግለሰባዊ፣ ተቋማዊና ርዕዮተ-ዓለማዊ ሚናዎች መካከል ያለውን መስተጋብር የሚመለከተው ጉዳይ ነው። በዚህ አካያ የፕሮፌሰር ባህሩ ትንታኔ ንጉሠ ነገሥቱ ሥርዓቱን በራሳቸው ምኞት ልክ ጠፍጥፈው በመሥራት ላይ የነበራቸው ግለሰባዊ ሚና ላይ አለቅጥ የሚያሳይ ይመስላል። ስለዚህም ከጣልያን መሰረር ጀምሮ እስከ ተማሪዎች ንቅናቄ መፋፋም ድረስ ያለው ዘመን እንደ ድቅድቅ ጨለማ፤ «የግለሰብ ምልክ ዘመን» (70) ዘመን አድርጎ ይፈርዳል። ለመሆኑ ሥዩመ እግዚአብሔር የተባለ ንጉሠ ነገሥት በ«ግለሰባዊ ምልክ» መወቀሱ አግባብ ነው? የባህሪው አይደለም? ሆኖም አዲስ ኃይለ ሥላሴ ምን ቅጠል ቀምሰው በአምልኮኝ አባዜ እንደተሰከፉ ሳይነገሩን፤ እንዲያውም በ1958 ዓ.ም በሳቸው መሰሪያነት ላይ ስለተመሰረተው የራስታ እምነት ባደረጉት አንድ ቃል ምልልስ

ላይ በግልጽ «ሰብአዊ ፍጡርን ማምለክ ከቅዱስ መጽሐፍ አስተምህሮ ጋር የሚቃረን ነው» በማለት ገስጸዎቻቸው ይሉናል (39)። በምሁራዊ መካኝነት የፈረጁት ዘመንም እንደምን በሥነ-ጥበብ፤ ሥነ-ጽሑፍ፤ ሥነ-ሥዕል፤ ሙዚቃ ዘርፎች እድገት የታየበት ከመሆኑ ጋር እንደሚሰምር አይነገሩንም (46-52፣ 71)።

ለላው ዋነኛ ጉዳይ የድርጊቶች ተናጠል ባህሪና ተዛምዶ በተመለከተ ቢያንስ የበላይ ዘለቀን አመፅ በወቅቱ አዲስ ኃይለ ሥላሴ ከገጠማቸው ስፊ ተመሳሳይ ግለሰባዊ ቅሬታዎች ይልቅ እንዴት «የፖለቲካ ተቃውሞ» መነሻ አድርጎ መውሰድ ይቻላል (52-3)? የ1935 ዓ.ም የወያኔ ዓመጽን የትግራይ ዘውዲ-ብሔረተኛ ንቅናቄ ተደርጎ ሊወሰድ ይችላል? ይባስ ብሎም እንደምን ማርክሲስት አብዮተኝነት ለጠለቀው የተሳሳት 1967 ዓ.ም መመሥረት ግፊት ሊያሳድር ይችላል (67)? ቀዳማይ-ካልዳይ ወያኔ ማለትስ ከፖለቲካዊ ታሪክ ክለሳ ያለፈ መሠረት አለው ወይ? በተመሳሳይም የባሌ አመጽ ከ1956-63 ከነብዮቼውና ከተመሠረተበት ዓላማ፤ ከዋነኛ ተዋናዮቹ እምነት በተቃራኒ፤ ከፈጣሪውና ደጋፊው ማህጋሌ ተስፋፊነት ተነጥሎ የአድሞ ብሔረተኝነት አካል ተደርጎ ሊታሰብ ይችላል? (67-8)? እነዚህ ክስተቶች በወቅቱ ተማሪዎች እንደተረዱት ወይም ጆን ማርክሲስት ነጋ አየለም (1978) ሆኑ ገብሩ ታሪክ (1991) በዋነኝነት እንደተነተኑት ከአውራጃዊ የገበሬ አመጽነት ይልቅ በዘውዲ-ብሔረተኝነት መገለጫዎች ተደርገው እንዴት ሊቆጠሩ እንደቻሉም አልገለፁልንም።

ላይ ላይን ገራገር የሚመስሉ ድምጻማዎች፤ እንደዋሃ የሚሰነዘሩ ዕንሰ-ሃሳቦችና የተለምዶ ቃላት አጠቃቀሞች ደራሲው አስተሳሰቡን የሚፈነጥቅባቸው መንገዶች ናቸው። «ባሕላዊ ጭፍሎ» (cultural assimilation)፤ «አስኳል አብሲኒያ» (Abbyssinian core)፤ ዘውዲ ብሔረተኝነት (ethnic-nationalism)፤ የመሳሰሉትን መጥቀስ ይቻላል። በተለይ የፕሮፌሰር መሳይን መጽሐፍ (2008) ሲተቹ «ባሕላዊው የቤተክርስቲያን ትምህርት ለኢትዮጵያ ዘመናዊነት መሠረት ሆኖ ሊያገለግል ይችላል ነበር» (8)። ማለቱ «ከጭፍሎ ባሕር አይተናነስም» ይላሉ (ማለት)። ከዚህም ካጉዌ አንስቶ በመንግሥት ቋንቋነት የዘለቀው አማርኛ ለምንና እንዴት በ1948 ዓ.ም የባህል ጭፍሎን ሊወክል እንደበቃም አይነገሩንም። ንጉሣዊው ሥርዓት «ብህላል ጭፍሎ ዋጋ የፈጠረው ሕብረ-

ኢትዮጵያዊ ማንነት መንፈስ» (46) ማለትስ ይህ ማንነት በአንድ ወይም ሁለት ትውልድ የተፈጠረ አድርጎ ከመቁጠር የመጣ ይሆን? በተለይ ደግሞ ክብረ-ነገሥትን እንደ ብሔራዊ ወግ ማቆላመጥ «ታሪካዊ ፋይዳው ሥርወ-መንግሥትን ሕጋዊ ሽፋን ከመስጠት ያልዘለለ ሰነድ ወደ ብሔራዊ ባሕርይ ያንረዋል» (8) የሚለው ከታሪክ ምሁር ሲመጣ አነጋጋሪ ነው።

ደራሲው ባልተለመደ ሁኔታ የሚጠቁሙት የአንድ ወገን እይታ ሚዛናቸውን ያጣረሰባቸው ይመስላሉ። ለአስረኛነትም የብላታ ታክን በቀላላ አመጽ «ንጉሠ በመፈርጠባቸው የተነሳ አልጋው ታሪካዊ ኃላፊነቱን በፈቃዱ እንደለቀቀ ከመቁጠር ስሜት» የመነጨ ነው ማለት (53)፤ አዲስ ኃይለ ሥላሴ «የመንግሥት መገናኛ ቱልቱላ እንደሚሰበከው» ገነተ ልዑልን ለዩኒቨርሲቲው ያስተላለፉት በስጦታ ሳይሆን በሽያጭ ስለመሆኑ በ1961 እና በ1966 ዓ.ም. ተወነጀለዋል (61-2) ብሎ ያላንዳች ማብራሪያ ማለፍ በራሱ አጠያያቂ ነው። ከዋና ጉዳዮቸው ውጪ ቢሆንም በደምሳሳው ዘመን ደርግን «አንዳችም ረብ-የሌለው» ብሎ ማጣጣልም ቢሆን ሚዛን ያገድላል።

ከዚህም ባለፈ ግን ከአንዲህ ያለ መጽሐፍ ፍልስፍናዊም ሆነ ሥነ ልቦናዊ ማብራሪያዎችን ልንጠብቅ እንችላለን። ተቃውሞ በራሱ ምንም እሴት የለውም። የሕዝባዊ አመጾች አቀጣጣይ ኃይል ምንድነው? ተስፋ፣ ጥላቻ፣ በቀል፣ ድንቁርና ወይስ ሌላ? ደራሲው በርእሳቸው ምርጫና በማጠቃለያዎቻቸው በገደምጻሜ እንደጠቆሙት ከሆነ የንቅናቄው ገዥ መንፈስ ተስፋ ይመስላል። ሆኖም ተማሪው የመሬት ላራሹን ጥያቄ ያነሳው ስለ መሬት ስሪት ሳይገባው ከሆነ፤ ስለብሔረሰቦች ጥያቄም የሰጠው ጽንፈኛ መፍትሔ ዱብዳ ከነበር፤ ማርክሲዝምን ለኒኒዝምን ከተግባራዊ ርዕዮተ-ዓለምነት ይልቅ ጥራዝ ነጠቅነት አነብናቢነቱ ካመዘነ፤ በአጠቃላይ በሁለት ምዕራፎች የተዘዘዘው የጅብደኝነቱና ቅጥ ያጣው ሴረኝነት ያ ትውልድ በፈንጂ እንደሚጫወት ብላቴና የድርጊቱን አደጋ ያላስተዋለ የመሆኑ ጉዳይ ከምን እንደመነጨ አስተያየት ከመሰንዘር ተቆጥበዋል። ታዲያ የንቅናቄውን አጠቃላይ ባህርያት በምን ረገድ መተንተን ይቻላል? በሚቀጥለው ጽሑፍ ለማሳየት ቃል የምገባው በፕሮፌሰር ባህሩና ፕሮፌሰር መሳይ መጻሕፍት መካከል የሚታየው እንዲህ ያለው መሠረታዊ ልዩነትም በመረጡት

ሥነ ዘዴና ሞያዊ ዝንባሌ የተቃኘ መሆኑን ነው።

መደምደሚያ

ነፍሱን ይማረውና ደራሲ ስብሐት ገብረእግዚአብሔር የዛሬ 20 ዓመት ገደማ በአንድ መድረክ ላይ ሲናገር «መጻፍ የጀመርኩት በእንግሊዘኛ ነበር። ምክንያቱም አማርኛ እኔ በወጣት ደራሲነቱ የማሳለሰላቸውን ዘመናዊ ሐሳቦች የሚገልጽ አይመስለኝም ነበር። ከዕለታት አንድ ቀን የዳኛቸው ወርቁን «አደፍርሱ» ካነበብሁ በኋላ ግን በቁላቁልነቱ ተናደድሁ። በእውነቱ ዳኛቸው ወደ አማርኛ ተረጎመኝ» ማለቱን አስታውሳለሁ።

የአቶ ስብሐት መተርጎም ለኢትዮጵያና ለዓለም ሥነ ጽሑፍ ያበረከተውን አስተዋጽኦ መናገር የኔ ድርሻ አይደለም። ይልቅስ የሚያሳዝነው ነገር የስብሐት ትውልድ በፍጹም ሳይተረጎም ሊያልፍ የመሆኑ ጉዳይ ነው። በተለይም ደግሞ በአካዳሚያዊ ዘርፎች። በኢትዮጵያ የታሪክ ጥናት ባለሞያዎች ዘንድ ወጥ ሥራዎችን (በመጽሐፍ ደረጃ) በሕዝብ ቋንቋ ለሕዝብ በማቅረብ ረገድ እኔ አሁን የሚታወሱኝ ዶ/ር ሥርገው ሐብለ ሥላሴና ዶ/ር ላጺቦ ብቻ ናቸው። የታሪክ መጻሕፍ አንኳን በመተርጎም ግንባር ቀደሞቹ እንደነ አቶ ከበደ ሚካኤል ያሉ ታላላቆች ናቸው።

ይህ እንግዳ ጉዳይ ያ ትውልድ ከተነሳበት የሕዝባዊነት መንፈስ ጋር የማይሰናኝ፤ ምናልባት እንግሊዘኛ በብዕር ቋንቋነት ይሉኝታ ቢስ ሥርዓቶችን በመመከቻ ዘይቤ ተለምዶ፤ እግረ መንገዱንም ከመሸ የማይክልሱት የአስተሳሰብና ክህሎት ባህል የመሠረተ ይመስለኛል። ስለዚህም አብዛኞች ገና አልተተረጎሙም! አንባቢ ፕሮፌሰር ባህሩን ከየትኛው እንደሚመድባቸው አላውቅም። ታሪካቸውን ያጠኑትና የተረኩት ከምዕራባዊ ዩኒቨርሲቲ ምሽጎች ሳይሆን ከዚህኛው ከሚወዷት አገራቸው፤ በእስር ተቀብለው በማግለል ከሚፈታታቸው አገዛዞች አፍንጫ ሥር ነው። ይህ ሁሉ የሚደቅገባቸውን ፈተና ተጋፍጠው ግሩም ድንቅ ምርምር ሥራዎቻቸውን እያደረሱን ይገኛሉ። በበኩሉ ደራሲው፤ ተመራማሪውና ግሩም ድንቅ መምህሩ ፕሮፌሰር ባህሩ በመጽሐፋቸው መጨረሻ ይቅርታ የሚጠይቁለት ትውልድ ይዘት ያለፈው ምርጥ አገራዊ ስብዕናና መንፈስ ቋሚ አብነት ይመስሉኛል። መልካሙን ሁሉ እንመኝላቸው!

ነጻ አስተያየት

ምን ተሻለ?

ተደጋግሞ እንደተገለጸው ግብጽና ኢትዮጵያ ሁለቱን አገሮች በሚያስተሳስረው የዓባይ ወንዝ ብቻ ሳይሆን በሃይማኖትም (በክርስትናም በእስልምናም) ረገድ ቢሆን የሚጋሯቸውና የሚተሳሰሩባቸው ብዙ ነገሮች አሉ። በዚህ ምክንያት፤ ግንኙነታቸው የሁለቱን አገሮች መሠረታዊ ጥቅሞች በጠበቀ መልኩ ይበልጥ መጠናከር፤ የሕዝብ ለሕዝብ ግንኙነቱም ከአስኳሁኑ በተሻለ መልኩ ማደግ ይኖርበታል። ከሰሞኑ ከዚህ ከሁለቱ አገሮች ግንኙነት ጋር የተዛመደ አንድ ክስተት ታዘግናል። የ2008 ዓ.ም. የመስቀል በዓልን ምክንያት በማድረግ የግብጽ ኮፕቲክ ኦርቶዶክስ ቤተክርስቲያን ፖፕ መምጣታቸውን አስመልክቶ የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተክርስቲያን ደማቅ አቀባበል አድርጋላቸዋለች። ቤተክርስቲያኒቱ ለአባ ታዋድሮስ እንደመንፈሳዊ አባትነታቸው ተገቢውን ክብር በመስጠት ደማቅ አቀባበል ማድረግ የሚያስመስግናት ነው።

ነገር ግን ቅድስተ ማሪያም በሚገኘው የፓትሪያርኩ መኖሪያ ቤት አናት ላይ ተሰቅሎ የሚታየው ሁለቱን ጳጳሳት ምስል የያዘው ፖስተርና በመሀከሉ ከዓባይ ጋር ተጣምሮ የሚታየው የቀድሞው ጠቅላይ ሚኒስትር ፎቶ ለተመለከተ ትንግርትን የሚጭር ነው። አንዳንዴ እረ ምን ተሻለን? እንዲህ አቅላችንን እያሳተ ክብር ለሚገባው

ክብርን ጊዜውና ቦታው በሚፈቅደው መልኩ እንዳንሰጥ የሚያደርገን ምን ይሆን? ያስብላል። በአንድ በኩል በሕገ መንግሥት ደረጃ መንግሥትና ሃይማኖት የተነጣጠሉ መሆናቸውን፤ መንግሥት በሃይማኖት ጉዳይ ሃይማኖትም በመንግሥት

ከቶ መከሰን ከማክበር ከተፈከገ አሳቸውን ማክበር የሚቻልበት ኬካ መንገድ፣ ኬካ መድረክና በሚመከከተው ክካኬ መዘጋጃት ሲገባው እዚህ ውስጥ መግባታቸው በጭራሽ እርሳቸውንም የሃይማኖት ተቋማቱንም የሚጠቅም አይደለም

ጉዳይ እንደማይገባ ተደንግጎ ሳለ ተግባራዊነቱ አጠያያቂ ሲሆን እየታዘብን ነው። በሌላ በኩል ደግሞ እንደ አገር ፕሮቶታልን በሚመለከት ያሉበን ከፍተኛ ችግር በጣም የሚያሳዝን ሆኖ ይታያል። ባለፈው ፕ/ት ኦሳማ አገራችንን በጎበኙበት ወቅት የተከሰተው የፕሮቶታል ችግር ሳይረሳ አሁንም ተደገመ። አቶ መለስን ለማክበር ከተፈለገ እሳቸውን ማክበር የሚቻልበት ሌላ መንገድ፤ ሌላ መድረክና በሚመለከተው አካል መዘጋጀት ሲገባው እዚህ ውስጥ መግባታቸው በጭራሽ እርሳቸውንም የሃይማኖት ተቋማቱንም የሚጠቅም አይደለም።

የዜጎች ደምጽ

ዳንኬ ከብረት

እህል ወይስ አረም?

(በዚህ ዐምድ ኢትዮጵያውያን የሚከተሉት ድረ ገጽ ተጠቃሚዎችን የሚያወያዩና የሚያከራክሩ አንጻር ጉዳዮች ተመርጠው ይቀርባሉ)

አሁን ባለንበት ዘመን ያለን የኢትዮጵያ ትውልድ የአገራችንን ታሪክ፣ የሕዝቦች የእርስ በርስ ግንኙነትና የመሪዎቻችንን ሁኔታ ስንነጋገርና ስንጽፍ በአብዛኛው አሉታዊውን ነገር ይበልጥ ጎልቶ እንዲወጣ፣ ጥላቻ እንዲበቅል፣ ቁም እድሜ እንዲያገኝ፣ ልዩነት እንዲሰፋ፣ ጠብም ሥር እንዲሰፍ በማድረግ ላይ የተመሠረተ ሆኖ ይታያል። ርግጥ ነው በሰው ልጅ ታሪክ ውስጥ የተፈጠሩ የመስተጋብር ችግሮች ሁሉ በኛም አገር ተፈጥረዋል። በኛ አገር የተፈጠሩትም በሌሎች ይገኛሉ። በዓለም ሕዝቦች ታሪክ ውስጥ የኩራትም የውርደትም፣ የፍቅርም የጠብም፣ የሰላምም የጦርነትም፣ የእኩልነትም የጭቆናም፣ የመረዳዳትም የመጠፋፋትም፣ የሥልጣኔም የሥደጣኔም ታሪኮች አሉ። እንኳን በአንድ አገር የሚኖሩ የተለያዩ ዘውግ፣ ቋንቋ፣ እምነትና የኑሮ ደረጃ ያላቸው ቀርተው በተመሳሳይ ቋንቋ፣ ባሕልና የኑሮ ደረጃ የሚገኝ የአንዲት አገር አንድ ወጥ ሕዝብ እንኳን በውስጡ ጽጌረዳም እሾህም አለው።

የሚገርመው ነገር ኢትዮጵያን ከዓለም የተለየ የሚያደርጋት ምን እንደሆነ አለመታወቁ ነው። ኢትዮጵያኮ ሲኦልም አልነበረችም፤ መንግሥተ ሰማያትም አልነበረችም። አገር ነበረች፤ አሁንም አገር ነች። አገር የሚገጥማት

ፈተና ሁሉ ገጥሟታል፤ አገር የሚኖራት ጸጋ ሁሉ ታደሏታል። በአንዳንድ የታሪክ ምእራፍ ለመንግሥተ ሰማያት ጠጋ፣ በሌላው ምእራፍ ደግሞ ለሲኦል ጠጋ ብላ ይሆናል እንጂ፤ ፈጽሞ ሲኦልና መንግሥተ ሰማያት ሆኖ አታውቅም። እኛ ልጆቻችን ወደ መንግሥተ ሰማያት ጠጋ ማለት ብቻ ሳይሆን ምድራዊት መንግሥተ ሰማያት ብትሆንልን እንወዳለን፤ ለዚያም እንሠራለን። ወደዚያ በተጠጋችበት ታሪክም እንከራለን፤ ወደ ሲኦል ለመውረድ አዘንብላ የነበረችበትንም ዘመን ስናስብ በልብ ስብራት እንመታለን።

የታሪክ ሃይት ያመጣቸውን የትናንት ነገሮች ዛሬ አንቀይራቸውም። ሆነዋልና። ነገር ግን እንማርባቸዋለን፤ ከትናንት ወስደንም ለዛሬ እንጠቀምባቸዋለን። የዛሬ ማንነታችን መገንቢያም እናደርጋቸዋለን። በተቃራኒውም ያለፉትን ዘመናት ጠባሳዎች እየነካካን ቁምን ማመርቀዝ፣ ጥላቻን ማጎንቆል፣ ልዩነትን ማስፋት፣ ፍቅርንም ማደብዘዝ እንችላለን። ሁለቱም በእኛ ምርጫ ላይ የተመሠረቱ ናቸው። ምርጫው ለእህሉ ወይስ ለአረሙ ትለፋለታለህ? የሚለው ነው። ታሪካቸውን ለዕድገታቸውና ለሰላማዊ መስተጋብራቸው የተጠቀሙት ግን ከአረሙ ይልቅ ለእህሉ ጊዜና ጉልበታቸውን ያፈሰሱት ናቸው። ገበሬ ዓመት በሙሉ የሚሰፋው

አረም ለማብቀል አይደለም። አረም ለመብቀል ምርጥ ዘር፣ ማዳበሪያ፣ ጉልበት፣ አያስፈልገውም። ወንፈልና ደቦ አይሰበስብም። ጉልበትና ጊዜውን አያባክንም። ወዘና ላቡን አያንጠፈጥፍም። ለአረም አንድ ነገር በቂ ነው። ስንፍና ብቻ። ገበሬ ከሰነፈ ምንም ሳይደክም አረም እርሻውን ከዳር ዳር ይወርስለታል። በሬ ሳይጠምድ፣ እርሻ ሳይውል፣ ለሊት ሳይነግ፣ ማታ ሳይገባ፣ ገናብ ሳይመታው፣

የሚቆርጠው፣ ቀንበር የሚነድለው፣ ጎተራ የሚያዘጋጀው፣ አውድማ የሚለቅልቀው ለእህሉ ሲል ነው። አረም በስንፍና የሚበቅለውን ያህል እህል የሚበቅለው በጉብዝና ነው። እህል ያለ ገበሬው ጥበብ፣ ዕውቀት፣ ጉልበትና መሣሪያ ከምድር አይወለድም። አረም ግን አዋላጅ አይፈልግም። አረም በራ ተወልዶ በራሱ ያድጋል።

በታሪክ መስክ ላይ የተሠማራ ትውልድም ጊዜውን ማጥፋት፣ ጉልበቱን

ትኩረታችንን እህሉ ላይ ካደረግነው አረሙን እንቋቋመዋለን። መቋቋምም ብቻ ሳይሆን እናጠፋዋለን። አረሙን ማጥፋት ያለብን አረም ስላልነበረ አይደለም። አረምን ለመሸፋፈን ሲባልም አይደለም። አረም ስለማይጠቅመን ነው። በአገራችን እንክርዳድ የተሰኘው አረም ሳይለቀም ቀርቶ ከስንዴ ጋር ገብቶ ጠላ የሆነ እንደሆነ ያሳብዳል። ለዚህም ነው። እንክርዳድ እንክርዳድ የተንክረደደ ስንዴ መስሎ ገብቶ ስንቱን አሳቦዶ የተባለው። አሁን አሁን በአገራችን ጉልበት እየጨረሰን ያለነው አረሙን ለማብቀል ይመስላል። አንዲት ጽጌረዳን ከማብቀልና ፈንድታ አበባዋ ሠፈሩን እንዲያውድ ከማድረግ ይልቅ አንድ ማሳ ሙሉ አረም ማብቀል በጣም ቀላል ነው። አረሙ ስንፍናን ብቻ ይጠይቃልና፤ ጽጌረዳዋን ለማብቀል ግን ከመሬቱ፣ ከሰማይ፣ ከአየር፣ ከአራዊቱ፣ ከአላፊ አግዳሚው ጋር መጋደልን ይጠይቃል። በታሪካችን ውስጥ የነበረውን እህል ዘሩን አምጥተን መዝሬት፣ ዘርተን መከባከብ፣ ተከባክበንም ማሳደግ ይገባን ነበረ። ጥበባችንን፣ ዕውቀታችንን፣ ገንዘባችንንና ጉልበታችንን ለእርሱ ማፍሰስ ይገባን ነበረ። አሁን ግን ድርሰቶቻችንን፣ ሚዲያዎቻችንን፣ ስርዓቶቻችንን፣ ትርክቶቻችንን፣ ዲስኮሮቻችንን፣ ንግግሮቻችንን፣ የፖለቲካ ፕሮግራሞቻችንን የምናባክነው

በገበሬዎቻችን ታሪክ ውስጥ በ16ኛው መካከ በአገራችን ተከሰቶ በነበረው የሃይማኖት ጦርነት ጊዜ ከ20 ዓመታት በኋላ ገበሬው ተረጋግቶ በእርሻ ካይ ስካክነበር አገሩን አረም ወርሶት ነበር ይባላል

ፀሐይ ሳይከካው፣ ብርድ ሳይገርፈው፣ ወላፊን ሳይጠብሰው አረም እንዲሁ ይበቅልለታል። ገበሬ ለአረም አይለፋም። የገበሬን ጥበብ፣ የገበሬን ድካም፣ የገበሬን ጉልበት፣ የገበሬን ማዳበሪያ፣ የገበሬን ትዕግሥት፣ የገበሬን ሐምድ፣ የገበሬን ጊዜ፣ የሚፈልገው እህል ነው። ወንፈልና ደቦ የሚሰበስቡ ለእህሉ ሲል ነው። በሬ የሚጠምደው፣ ሞፈር

መሠዋት፣ ጥበቡን ማፍሰስ፣ ዕውቀቱን መከሰከስ፣ ያለበት ለአረሙ አይደለም። ጥላቻው፣ ቁም በቀሉ፣ መቆራቆሉ፣ መናከሱ፣ መለያየቱ፣ መጠፋፋቱ፣ ይኼ የትውልድ አረም ነው። በስንፍና ብቻ ሊበቅል የሚችል። በታሪካችን ውስጥ በቅሎ የነበረው እህል ፍቅራችን ነበረ፣ አንድነታችን ነበረ፣ መዋለዳችን ነበረ፣ መዋሐዳችን ነበረ፣ ሥልጣኔያችን ነበረ፣ ጀግንነታችን ነበረ፣ ነጻነታችን ነበረ።

BREAK THROUGH

ADVERTISING CONCEPTS

- . Graphicd design
- . Printing
- . Communication
- . Advertising
- . poster
- . Flayers
- . Magazine and more

NEBIYOU ADVERTISING

Tel: 0911 18 09 33
 nebiyou1st@gmail.com
 nebiyou1st@yahoo.com

ወቅታዊ ጉዳይ

አሜሪካ እና ኤርትራ፡- ፍቅር እንደገና?

መ

ጅም የአፍሪካ ቀን ድ አ ስ ገ ራ ሚ ቀጠና ነው። ቀ ጠ ሰ ው ከ ሌ ሎ ች የዓለማችን አካባቢዎች በላቀ ሁኔታ ብዙ የመከት አገሮች ያሉበትና በዚህ ውድቀት ላቢያ አዳዲስ አገሮች የሚፈለጉበት ጉዳይ አካባቢ ነው። በሃያ አመት ዓመታት ውስጥ ሶማሊያ ብትንትና ወጥቶ ዜጎቿ እንደጨው ዘር በዓለም ዙሪያ ሲበተኑ፣ ኢትዮጵያና ሱዳን ሁለት ሁለት አገራት ሆነዋል። አሁንም ክፍፍሎ ተባብሶ ቀጠለ እንጂ የተሻሻለ ነገር ዓይታይም። የሱዳን ሪፐብሊክ ከደቡብ ሱዳን መገንጠል በኋላም ከጅም መላቀቅ አልቻለችም። በሌሎች የዓለም አካባቢዎች በተከሰቱ ግዙፍና ትኩስ ቀውሶች ምክንያት እንደሌለ ቢቆጠርም አሁንም በዳርፋርና በሌሎች የሱዳን ሪፐብሊክ አካባቢዎች ከፍተኛ ችግርና ቀውስ አለ። በአልበሽር አምባገነናዊ አገዛዝ ሥር የምትማቅቀው ሱዳን አሁንም ከባድ የቤት ሥራ ክፍቷ እንደተደቀነ የሚገኝ ሲሆን የገጠማትን ችግር በጥበብ መፍታት ካልቻለች ሌላ የሱዳን ባንዲራ ዳርፋር ላይ መቀበሩ አይቀሬ ይሆናል።

«...ሽራ...» እየተባለች ስትቆላመጥ የነበረችው የቀጠናው አዲስ አገር ደቡብ ሱዳንም ገና በልጅነቷ ከጦርነት ወደ ጦርነት ገብታ እየታመሰች ነው። በዚህቺው ሚጢጢ አገር ችግር ምክንያት የዩጋንዳና የኢትዮጵያ መሪዎች ከፍተኛ ፋክክርና መቋሰል ውስጥ ገብተዋል። የዩጋንዳው አምባገነን ፕ/ት ሞሴኪኒ ወንድሞቻችንን ለመጠበቅ የደቡብ ሱዳን መንግሥት ባደረገውን ኢፊሴላዊ ግብዣ መሠረት ገብተናል በማለት አዲስ አበባ ደረሰ መጥተው በድርቅና የተናገሩ ሲሆን የኢትዮጵያ መሪዎች በበኩላቸው የደቡብ ሱዳን የሰላም ጥረት ሊሳካ የሚችለው የዩጋንዳ ጦር ከዚያች አገር ሲወጣ ብቻ ነው ባይ ናቸው። የአቶ ስዩም መስፍን ጥረት መና መቅረትና የኢትዮጵያ በወገንተኝነት መከሰስ፣ ኢትዮጵያ የሚባለውን ያህል በአፍሪካ ቀንድ ተሰማኝነት ያላት አገር አለመሆኗን የሚያመለክት ክስተት ሆኗል። የደቡብ ሱዳን ቀውስ ከራሷ አልፎ ለጎረቤቶቿ የሚተርፍ ነው። መከረኞቹ ደቡብ ሱዳን ያንም የሁለት ዓመት እጅግ ሳያገኙ አሁንም እንደትናንቱ ንብረታቸውንና አገራቸውን ጥለው በገፍ ለመሰደድ ተገደዋል።

የተሻለ ነገራትና መረጋጋት ያላት ኬንያ በበኩላ ከየትኛውም አፍሪካ ቀንድ አገር በተለየ ሁኔታ በአልቫባብ ዓላማ ውስጥ በመግባቷ በየጊዜው የሽብር ጥቃት ሰለባ እንደሆነች አለች። አንዳንድ የፖለቲካ ተመልካቾች የአፍሪካ ቀንድ ፓኪስታን በማለት የሚገልጹት አገራችን ለጊዜው ጤናማ ብትመስልም በአገር ውስጥ ባለባት የነጻነትና የዲሞክራሲ እጦት እንዲሁም እያደር እየጎመራ በመሄድ ላይ ባለው የጎሳ ክፍፍል ምክንያት ውስጥ አደጋ ያረገዘ አገር

ታዋቂው አፍሪካ ቀንድ ኤክስፐርት ፕ/ር ቶርናቮልን ጨምሮ ብዙዎች ከኢሳያስ በኋላ የኤርትራ አጣ ፋንታ ምን ሊሆን ይችላል? እያሉ ከወዲሁ ልዩ ልዩ አስተያየቶችን መሰጠር ጀምረዋል። አንዳንዶች አገሪቱ የሥልጣን ሽኩቻና የመታተን አጣ ፋንታ እንደተጋረጠባት ሲገልጹ ሌሎች የተሻለ ሁኔታ ሊገጥማት እንደሚችል ግምታቸውን ያስቀምጣሉ።

በቅርቡ በፕሬዚዳንት ኦሞ ገብኝት ወቅት በሚገባ እንደተገኘው አሜሪካ የሰብአዊ ኦርጋናውንና የኮሚቴ ደጋፊን ጨምሮ በተከዳ የኢትዮጵያን መካከካያ ሠራዊት በመደገፍ በኩል ከፍተኛ አስተዋጽኦ በማድረግ ካዩ ናት

ኢትዮጵያን፣ ኬንያንና ዩጋንዳን በመደገፍ ሶማሊያ ውስጥ የሚንቀሳቀሱ እንደ አልቫባብ ያሉ ደርጅቶችን ስትወጋ የቆየችው አሜሪካ በቅርቡ ደግሞ ከኤርትራ ጋር ዳግም ፍቅሯን ለማደስ እየንቀሳቀሰች ነው እየተባለ ነው። የአገሪቱ የውጭ ጉዳይና የመከላከያ ሚኒስቴር ባለሥልጣናት ሽብርተኞችን ትደግፋለች እያሉ ሲከፋፈሉ ወደነበረችው ኤርትራ መመለስ ስለማብቃታቸው በሰፊው እየተዘገገና ልዩ ልዩ አስተያየቶች እየተሰተናገዱ ነው።

«ዘላቂ ብሔራዊ ጥቅም እንጂ ዘላቂ ወዳጅና ዘላቂ ጠላት ብሎ ነገር የለም» በሚለው መሠረታዊ መርህ የሚመሩት የአሜሪካ ባለሥልጣናት ከኤርትራ ጋር ያን ያህል ውርክብ ውስጥ ከገቡ በኋላ እንዴት መልሰው ወዳጅ ሊሆኑ ይችላሉ ብሎ የሚጠይቅ አይኖርም። ሊቀርብ የሚችለው ጥያቄ በዚህ ወቅት ምን የተለየ ነገር ቢገኝ ነው አሜሪካውያን ወደ ኤርትራ የሚመለሱት? ተጀመረ የሚባለው ንግግር ፍሬ አፍርቶ በአሜሪካና በኤርትራ መካከል ዳግም ፍቅር ቢመሠረት የሌሎች የቀጣናው አገሮች አስተያየት ምን ሊሆን ይችላል? የአሜሪካና የኤርትራ ፍቅር መታደሱ በሌሎች የአፍሪካ ቀንድ አገሮች ላይ የሚያሳድረው ተጽዕኖ ምንድን ነው? የአሜሪካና የኤርትራ ፍቅር የኢትዮጵያንና የኤርትራን ግንኙነት በምን መልኩ ሊቀይረው ይችላል? የሚለው ነው።

አሰባሰብ የከተ ኢሳያስ አፈወርቂ የጤና ሁኔታ አሳሳቢ እየሆነ መምጣቱ እየተነገረ ባለበት በአሁኑ ወቅት

ታዋቂው አፍሪካ ቀንድ ኤክስፐርት ፕ/ር ቶርናቮልን ጨምሮ ብዙዎች ከኢሳያስ በኋላ የኤርትራ አጣ ፋንታ ምን ሊሆን ይችላል? እያሉ ከወዲሁ ልዩ ልዩ አስተያየቶችን መሰጠር ጀምረዋል። አንዳንዶች አገሪቱ የሥልጣን ሽኩቻና የመታተን አጣ ፋንታ እንደተጋረጠባት ሲገልጹ ሌሎች የተሻለ ሁኔታ ሊገጥማት እንደሚችል ግምታቸውን ያስቀምጣሉ።

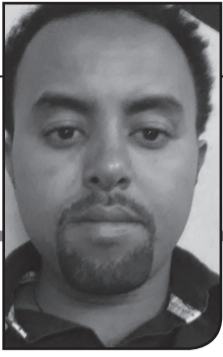
በቅርቡ በፕሬዚዳንት ኦሞ ገብኝት ወቅት በሚገባ እንደተገኘው አሜሪካ የሰብአዊ ኦርጋናውንና የኮሚቴ ደጋፊን ጨምሮ በተከዳ የኢትዮጵያን መካከካያ ሠራዊት በመደገፍ በኩል ከፍተኛ አስተዋጽኦ በማድረግ ካዩ ናት

ኢትራን ከኢትዮጵያ ለመገንጠል ከሰላሳ ዓመታት በላይ የተደረገው አውዳሚ የእርስ በርስ ጦርነት የዚያችን አገር መሠረተ ልማት ማፈራረሱ የሚታወቅ ነው። ኤርትራ «ነጻ አገር» መሆኗ ከታወጀ በኋላም ቢሆን ይህ ነው የሚባል የመሠረተ ልማት ግንባታ ማካሄድ አልቻለችም። ከቀላዊ የመሠረተ ልማት ባሻገር በተለይ ነጻ የሆነ አገራዊ ተቋማትን መገንባትም ጨርሶ የሚታሰብ አይደለም። ኤርትራ ውስጥ ነጻ ፕሬስ የለም፤ ሕገ መንግሥት የለም፤ የመድበለ ፓርቲ ሥርዓት የለም፤ ነጻ ፍርድ ቤት የለም፤ በነጻነት መደራጀትም አይሞክርም። የሁሉም ነገር አልፋና አሜጋ፣ የትግል ጓደኞቻቸውን የፈጁትና ከአገር ያባረሩት አምባገነኑ ፕ/ት ኢሳያስ አፈወርቂ ብቻ ናቸው።

አገሪቱ የነጻ ተቋማት ባድማ በመሆኗ የሁሉም ነገር ምንጭ የሆኑት የአቶ ኢሳያስ አፈወርቂ መታመም የአፍሪካ ቀንድ ደህንነት ይመለከተናል የሚሉትን ሁሉ የሚያሳስቡ ጉዳይ ነው። አምባገነኖች ነጻ የሆኑ ብሔራዊ ተቋማት መንገዶች ጠርቅመው ይዘገና ራሳቸውን በተቋምነት ይሰይማሉ። በዚህ ምክንያት ሰብአዊ ፍጡራን ናቸውና በተፈጥሮ አስገዳጅነት ከዚህ ዓለም በሞት ሲለዩ ለሌላ (ብዙ ጊዜ ከእነርሱ ለባሰ) አምባገነን በሩ ወለል ብሎ ይከፈትላታል። የሚከለክለውና የሚቆጣጠረው ነጻና ጠንካራ ተቋም የለምና ተንፈራጥጦ ይቀመጣል። የፖለቲካ ሳይንስ ምሁራን እንደሚሉት አምባገነን መጠላት ያለበት በእርሱ የሥልጣን ዘመን አስከሬ ጭቆናዎችን ስለሚፈጽም ሳይሆን አገርና ሕዝብን ለሌላ ከእርሱ ለባሰ አምባገነን አሳልፎ ስለሚሰጥ ነው።

በሽግግሩ ወቅት በሚፈጠር የሥልጣን ሽግግር ምክንያት አንዱ አካል አሸናፊ መሆን ካልቻለ ደግሞ እንደ ሶማሊያ መታተን አይቀሬ ይሆናል። ኤርትራም ከአቶ ኢሳያስ ሕልፈት በኋላ ብዙ ምስቅልቅል ሁኔታ ሊገጥማት እንደሚችል አያከራክርም። የኤርትራ ችግር የቀጠናውን አገራትና በዚህ ስትራቴጂያዊ አካባቢ ጥቅማቸውን ለማስጠበቅ የሚንቀሳቀሱ ኃያላን አገራትን እንደሚነካ ግልጽ በመሆኑ የሰሞኑ የአሜሪካውያን መመላለስ ከዚህ አንጻር ሊታይ የሚችል ነው። አቶ ኢሳያስ ከታመሙ የቆዩ ቢሆንም ከቅርብ ጊዜያት ወዲህ ሕመማቸው እየተባባሰ መምጣቱ ይነገራል። ፕ/ት ኢሳያስ ከሁለት አሥርት ዓመታት በላይ በሥልጣን ላይ ተንፈራጠው መቀመጥ የቻሉት በዋናነት ሠራዊቱን እየተጠቀሙ ተቀናቃኞቻቸውን ጽጥ እያሰኙ መሆኑ ግልጽ ቢሆንም በተለይ ከኢትዮ-ኤርትራ ጦርነት በኋላ እንደ አሜሪካና ኢትዮጵያ ያሉ ጭራቆችን መፍጠራቸው የተወሰነ (በተለይ በዲያስፖራው አካባቢ) ድጋፍ እንዳስገኘላቸውም የታወቀ ነው። ፕ/ር ቶርናቮል እንደሚሉት የኤርትራና የአሜሪካ እንዲሁም የኤርትራና የኢትዮጵያ ሰላም አለመሆን አቶ ኢሳያስን ይጠቅማቸዋል እንጂ አይጎዳቸውም። በዚህ ምክንያት የጤንነታቸው ሁኔታ ካላቆመችው በስተቀር ከአሜሪካውያኑ ጋር የሚደራደሩበት አጥጋቢ ምክንያት አይኖርም።

የኢትዮጵያ ከቋም ኢትዮጵያ የአሜሪካ የአፍሪካ ቀንድ ፀረ ሽብርተኝነት አጋር መሆኗን ደግሞ ደጋግማ አስመስክራለች። በተለይ ገዢው ኃይል አልቫባብን በመዋጋት ስም የአገሪቱን የመከላከያ ሠራዊት ወደ ሶማሊያ በማስገባት ሕገ መንግሥታዊ ሥርዓቱን በኃይል ለመገርሰስ የሚንቀሳቀሱ አሸባሪ ኃይሎች ናቸው ያላቸውን በኢትዮጵያውያን የተቋቋሙ ደርጅቶችን (አነግሳ አብነግ) መንጥሯል። በቅርቡ በፕሬዚዳንት ኦሞ ገብኝት ወቅት በሚገባ እንደተገኘው አሜሪካ የሰብአዊ ኦርጋናውንና የኮሚቴ ደጋፊን ጨምሮ በተከዳ የኢትዮጵያን መካከካያ ሠራዊት በመደገፍ በኩል ከፍተኛ አስተዋጽኦ በማድረግ ላይ ናት። አንዳንድ ተንታኞች ኢትዮጵያን የአፍሪካ ቀንድ ፓኪስታን የሚሏትም በዚህ በአሜሪካ ድጋፍና እንክብካቤ ምክንያት ነው። በአጠቃላይ ኢትዮጵያ የወቅቱ የቀጠናው የአሜሪካ ልዩ ወዳጅ በመሆኗ ይህንን ፍቅር የሚካፈላት አካል ትፈልጋለች ተብሎ አይጠበቅም። የፕ/ት ኢሳያስ የጤንነት ሁኔታ የማያስተማምን ከሆነ ግን ኢትዮጵያ ከማንም በላይ የኤርትራ አለመረጋጋት ተጠቂ ስለምትሆን የአሜሪካንን አቋም መደገፍ አይቀርም። ሰውየው ወደማይቀረው ዓለም ከመሄዳቸው በፊት ሁሉም ነገር እንደሚሆን እንደሚሆን ተደርጎ ሌላው ቢቀር አንዱን አምባገነን በሌላ አምባገነን መተካት ያስፈልጋልና።

የጉዞ ማስታወሻ

በጠቅላላ ተስፋጠ

ባሕረ ጊዮርጊስ

የመርጦ ለማርያምን ደብር ዓይነትን ወደጎንቻ ሲሰ ለመሄድ ስንገሳ አንድ «የአገራዊ ሕመምተኛ» ሕሊናው ስለተነሳበት ምክንያት ያወራጅ ጀመር። ጓደኛዬ እንደገና ለግራም ቢገራም እኔ ግን ወራውን ማዳመጥን መረጣኩ። «በ1970ዎቹ ከባላ ነበርኩ። አንዲት ጎረቤታችን «አስተ ከኒና ካንተ ፍጫ ማን ይቀድማል? ፍጡህ ትይዘኛለህ?» አለችኝ። «አረ ደሞ አንቺም ካመለጥኸ» አልኳት። እኔ ስርጥ አሳ ስትሮጥ ከቤታቸው ማደት ገባች። ለነስ ወዳኛለች። ስይዛት መደቡ ላይ ውድቅ አለችልኝ። ብታያት «አምበረወጭ» ትመሰላለች። አፌን ከፍቼ እያዳመጥኩት «ምንድነው እምበረወጭ?» አልኩት። አብሮኝ የነበረው ጓደኛዬ እምበረወጭ የከበረ ድንጋይ ዓይነት የሚያበራ መልክ ያለው እንደሆነ ነገረኝ። ባለታሪኩ ወራውን ቀጠለልኝ።

«ልገናኛት ስል ወንድሚ ደረሰ። ሱሪዬን ሳልታጠቅ ሮጥኩ። ከዚያ ሚስት አገባሁ። ሦስት ዓመት ድፍን ቅል አደረግኳት። አብረን ተኝተን ልገናኛት ስል «ሐፍረተ ስጋዬ» መሸሽ ይልብኛል። ከዚያ አንድ ቀን ያ እሁቱን ልገገኩት የነበረው ሰው ከእኔው አልጋ ላይ ይሁት ተኝቶ አገኘሁት። ይኸው ተዚያን ቀን ጀምሮ አገምሮቱ ተካ» በማለት የሚያሳዘን ታሪክ ነገረኝ። እርግጥ ነው ያጠናሁት የሥነ ልቦና ትምህርት ነው። እንዲሁ ምንም የ«ሳይኮሎጂ» አገልግሎት ሰጥቼ የማላውቀው ሰው ቀርቶ ልምዱ እንዲሁ ሲኖረኝ በዚህ አጭር ሰዓት ምንም መፍጠር እንደማልችል አውቃለሁ። ሆኖም የብዙ ሰዎች ችግር እንደሆነ በማሰብ የግለሰብን ታሪክ ከዚህ ላይ ማክራሉን ወደድኩ።

አውቶብሱ ከአፍ እስከ ገደፉ ሞልቶ ወደ ግንደ ወይን እየገለገለ ነው። ሰኞ ገበያን እንዳለፍን አንዲት አሁያ ገባችበት። አደቀቃት። ከገበሬዎቹ ጋር ለመሸማገል የተወሰነ ጊዜ ማባከን ነበረብን። የተገጨችውን አሁያ የሰፈሩ ሰው ከሶ ሲመለከት ከመካከ ሰላም በሚመጣው መንገድ ግንደ ወይን ልንደርስ ሁለት ኪሎ ሜትር ያክል ሲቀረን ወረድን። የባሕረ ጊዮርጊስን መንገድ እያጠየቅን ገሰገሰን። ወፍጮ ቤት ቆይቶ የሚመለስ አንድ አርሶ አደር አገኛንና ምን ያክል እንደሚወስድ ጠየቅነው። «ከሱ ብቅ ስትሉ ታዩት የሉ» በአገጨ አመለከተን። የአገራ ሰው በአገጨ ካመለከተን በደንስ ለሰዓታት እንደምንሄድ ግልጽ ነው። በበትሩ ከሆነ ደግሞ የአንድ ቀን ጎዳና ሊሆን ይችላል። ያው እንዳይደክም ለማጠናከር የሚጠቀሙበት ማበረታቻ ሊሆን ይችላል።

መንገዱ በበጋ መኪና የሚያስኬድ በመሆኑ አልተቸገርንም። ሆኖም ለአንድ ሰዓት ያክል እንተጓዘን መንገዱን ስተነው እንደሆነ በማለት ሌላ ሰዎችን ጠየቅን። እንዳልደረስንም እንዳልሳትነውም አረጋገጥን። አንድ ሰዓት ተኩል አለፈ። እንዳይመሸብን እየተጠነቀቅን ከቅርብ ደብር ቅዳሴ የሚመለሱ አባት «አባቱ ባሕረ ጊዮርጊስ

አልደረስንም?» አልኳቸው። «የ ዛሬ ይታያችኋል! ከዚያ ብቅ ስትሉ ታዩታላችሁ» አሉን። ኮረብታዎን ስንጨርስ አርብ ገበያ የተባለችው ትንሹ መንደር ታዩችን። ፈጠን ፈጠን እያልን ተራመድ። ጭቃ የመሰለ የተንጣለላ ባሕር አየን - ባሕረ ጊዮርጊስ።

ባህረ ጊዮርጊስ

«ዓባይ ጥቁር ነበር ከሰል የመሰለ፤ እየቀላ ሄደ ደም እየመሰለ!» የሚለውን የቀረርቶ (የሽለላ) ግጥም አስታወስኩ። ለባሕረ ጊዮርጊስ ቅኔ መቀኘት አማራጭ። የሞሽራ ምድር እኮ ነው ያለሁት። በአንድ በኩል ሞሽራ በሌላው አቅጣጫ ዲሞ ወደሌለው ገጽ ብዙም ጎንጅ ከኔ ሩቅ አይደለም። እነዚህ ሁሉ ቦታዎች ቅኔ እንደውሃ

ባሕረ ጊዮርጊስ ብዙ አስደናቂ ነገሮች አሉት። በዙሪያው ያሉ ዛፎች ከበቀሉበት መሬት ጋር እየተቆረሱ ወደ ሐይቁ ይገባሉ። በኋላ አፈሩም ሳይሟሟ ዛፍም ወደ ታች ሳይሰጥም በነፋስ ሲነዳ ውሎ ማታ ላይ ተቆርሶ ከመጣበት መሬት ሄዶ ይገባል። በእርግጥ ከነበረን የአጭር ጊዜ ቆይታ አንጻር የተነገረንን ነገር እውነትነት ማረጋገጥ አልቻልንም።

«ቀደም ባሉት ጊዜያት አንድ ነጭ በሬ ይወጣ ነበር። በሬው ያካባቢውን ከብቶች ሲያጠቃ (ሲሰር) ውሎ ማታ ወደ ባሕሩ ይገባም ነበር። ወደ ባሕሩ ሲገባ ቅድሚያ ከበስተኋላው ያለውን አካሉን በማስገባት ትንሽ ከተንሳፈፈ በኋላ የት እንደሚሄድ ማንም አያውቅም። ሆኖም እረኞች ተሰባስበው በሬውን ለማስቀረት ብዙ ከደበደቡት በኋላ አሸንፏቸው

ሞተው አለቁ። አሁን ዓሣም አለቅትም የውሃ እናትም የለውም። በቅርቡ ደግሞ ዳርና ዳር ያሉት ዛፎችም መድረቅ ጀምረዋል።

ሳይመሽ በጊዜ መመለስ ነበረብን። የሁለት ሰዓት የእግር ጉዞ እስከ ግንደወይን ይጠብቀናል። ስንመለስ ወፍጮ ቤት በአሁያና በፈረስ ጭኖ የሚሄድ ተጫዋጭ ሰው አገኛን። ስለ ባሕረ ጊዮርጊስና ስለሦስቱ እነሱዎች የቻልነውን ያክል ጠየቅነው።

ባሕረ ጊዮርጊስ ጥልቀቱ ከ50 ሜትር በላይ ነው። ለምን እንደት እንደደረሰ ሳይንሳዊ ትንተና መሰጠት አልቻልንም። አፈሩ እየተሸሸሸ እየገባበት ነው እንዳይባል ብዙ ፍሳሽ ወደ ሐይቁ አይገባም። መንገድ ላይ ያገኘው ወዳጃችን «የእግዚር ቁጣ ነው» አለን። አያይዞም «ቀደም ባሉት ዘመናት ከዚህ አካባቢ ብዙ ሰዎች በደስታ ይኖሩ ነበር። ዳሩ ግን እንደ ኖህ ዘመን ሰዎች ጥጋባቸው አልቻል ስላለ ወደ ውስጥ ሰጠሙ እየተባልን በትውሬት እንሰማለን» አለን። ከተማ ልንገባ ስንል ደግሞ «ድንጋይ ቢጥሉበትም አይሰጥም፤ ዝም ብሎ ይንሳፈራል» የሚል ነገር ጨመረልን። ከዚያው እያለን ሰምተን ቢሆን ፍሬ ጠጠር ወርውረን እንሞክረው ነበር። ያው እንደጥላቻ ከመጠራጠር መሞከር ሳይሻል ይቀራል!! ምንም ነገር የማያሰጥም (የሚያንሳፍፍ) እስካሁን የማውቀው መት ባሕርን ብቻ ነበር። ሆኖም ባሕረ ጊዮርጊስም ከመት ባሕር ጋር የሚያመሳስሉት ብዙ ነገሮች አሉት። የማስጠም አቅሙ ዝቅተኛነት፣ በውስጡ የነበሩ ሕይወት ያላቸው ነገሮች ማለት ሁሉ ያመሳስላቸዋል። ይህን የምታነቡ «አያሰጥመንም» ብላችሁ ብትገቡበት ጸሐፊው ዋስትና አይወስድም። በዚህ አጋጣሚ ግን የሥነ ምድር ቁፋሮ፣ የታሪክ ተመራማሪዎችና በባህል ዘርፍ ጥናትና ምርምር የሚያካሂዱ ወገኖች ብዙ ሥራ እንደሚጠበቃቸው ለመጠቀም እንወዳለን።

ወዳጃችንን በእነሱዎች አካባቢ አለ ስለሚባለው «የቅብዓት» እምነት ስንጠይቀው «ሳይ ነገረ ሥራችሁ አላማረኝም፤ ጤንጤ የሚሏችሁ ናችሁ መሰለኝ» አለን። የጭነት አሁያውንና በቅሎውን ሲወድቅ ሲያጋድል አብረን እያገዘን ሳይደክመን ግንደወይን ገባን። በመጨረሻ ስንለያይ «ስሜን ብታውቁት አይከፋም!» ሲለን «ማን ይባላል ጌታው» አልኩት። «ምናልባት ቢያዘን!» ተናግሮን ወደ ወፍጮው ቤት ገባ። ቀድሜ ባለመጠየቁ ተናደድኩ። ቢያንስ ለምን «ምናልባት ቢያዘን?» እንደተባለ አውቅ ነበር። የጎጂው ስም እንደ ዲሞው ቅኔ፣ እንደሞሽራውና ጎንጂው ሰዎች ምስጢሩ ምጠቅ ነው። ከኢትዮጵያ አንድ የታወቀ የኒቨርሲቲ ቋንቋ ከማጥናት የእማሆይ ገላሽ ደቀ መዝሙር መሆንን መረጥኩ። እነሆ ነገ ለሌላ ጉዞ መዘጋጀት አለብኝ።

መልካም ሳምንት ግንደ ወይን፣ ጎጃም

«ስሜን ብታውቁት አይከፋም!» ሲለን «ማን ይባላል ጌታው» አልኩት። «ምናልባት ቢያዘን!» ተናግሮን ወደ ወፍጮው ቤት ገባ። ቀድሜ ባለመጠየቁ ተናደድኩ። ቢያንስ ከምን «ምናልባት ቢያዘን?» እንደተባለ አውቅ ነበር

የሚጠጣቸው፣ ሰምና ወርቅ እንደምንተነፍሰው አየር የሞላቸው ናቸው። «ምናል የሞሽራና የጎንጅ ቅኔ፣ የዲሞ ሰዎች እንደ አዲስ ልሳን በመንፈስ በተጋባብኝ» ስል ተመኝሁ።

«ባሕረ ጊዮርጊስ እጅግ ነጭ ነበር ጸዳዳ የመሰለ፣ ኤጭ! መድፊያው አጠረኝ። የዲሞ ጊዮርጊስ ደቀ መዝሙር፣ ከጎንጅ ከእኔ እማሆይ ገላሽ ጋር ቀለም የቀሰመ ሰው ባገኘሁ ጥሩ ነበር።

በትውስት ሐረግ ግጥሙን ደመደምኩት። «ባህረ ጊዮርጊስ እጅግ ነጭ ነበር ጸዳዳ የመሰለ፣ እየቀላ ሄደ አፈር እየመሰለ!»

ስለባሕረ ጊዮርጊስ የሚነገረንና የሚያስገብንን ሰው (ቱር ጋይድ) የለንም። እዚያ ያገኘው አስገብኜም አልነበረም። ግን ማንኛውንም ጎጃሜ ስትጠይቀው የተቀራረበ መልስ ይሰጥሃል።

ባሕረ ጊዮርጊስ ባህር ሳይሆን ሐይቅ ነው። ዙሪያውን ያለው የተፈጥሮ ደን (አነስተኛ ቢሆንም) ውብ ነው። በጊዮርጊስ ቤተ ክርስቲያን በኩል መዳረሻው የት እንደሆነ የማይታወቅ ትልቅ ዋሻ አለ። በዋሻው የገባች ውሻ ከሁለት ቀን በኋላ እናርጅና እናውጋ ወረዳ ደብረ ወርቅ አካባቢ ወጥታለች ይላሉ የአካባቢው ነዋሪዎች። በዋሻው ውስጥ ብዙ ርቀት የሄዱ ሰዎች «ዋሻው እየሰፋና እየጠበበ የሚሄድ አልፎ አልፎም የተቋተ ውሃ ያለበት ሆኖ ወደ ውስጥ ብዙ ለመሄድ ግን የሚያፍንና የሚያስቸግር መሆኑን ነገረውናል።

ወደለመደው ባሕር ሄደ። በቀጣዩ ቀን ግን ቢጠበቅ አልመጣም፤ በዚያው ቀረ። ይኸው ከዚያን ጊዜ ጀምሮ ማንም ዓይቶት አያውቅም። አንድ ደርም እንዲሁ ከበሬው ጋር ይወጣ ነበር። ደርሙ ሰዓት እየጠበቀ ሲመሥ ድምጹ ከርቀትም ጭምር ይሰማ ነበር» የአካባቢው ገበሬዎች ምስክርነት ነው።

«ጦርነት በሚሆን ጊዜ በተቃራኒ ያሉ ዛፎች እየተቆረሱ ወደ መሀል ሐይቁ ይገባሉ። ከዚያም በተቃራኒ በኩል ሆነው ይጋጫሉ። ይህ በደርግም በኢትዮጵያና ኤርትራ ጦርነት ዘመንም ታይቷል። መንግሥት ሲቀየር ደግሞ ዛፎቹ ወደታች ይሰጥሙና የዛፎቹ ሥር ከነአፈሩ ከላይ ይንሳፈራል። በኋላ ውስጥ የገባው ዛፍ ተቃንቶ መልሶ ቦታውን ይይዛል» አሉን እነሱዎች «እንዲያው በቅርብ ቀን ዛፎቹ ራሳቸውን ዘቅዝቀው ተደፍተው አያውቁም?» ብየም ጠይቁ ነበር (ሳቅ!)።

ከ1980ዎቹ በፊት ባሕሩ ከልል ያለ ውሃ ነበር። በወቅቱ ባሕሩ አለቅት የሚመሰጠበት ስለነበር ቁርጥማት ያለበት ሰው ሁሉ እየመጣ ሰውነቱን ውሃው ውስጥ አስገብቶ ይተኛል። አለቅቱ የሰውነቱን ደም ይመጠዋል። አለቅቱን ሲነቅሉት የነበረበት ቦታ ላይ ደም «ገርቀቅ» ብሎ ይፈሳል። ከዚያ ቁርጥማት የታመመው ሰው ይሻለዋል (ባህላዊ ሕክምና)። ደርግ ዓሣ አምጥቶ ጨመረበት። አለቅቱ ሁሉ ጠፋ። ዓሣው በላው ተባለ። ኢሕአዴግ ሲገባ ውሃው ደፈረሰ። አሳዎቹ

ትኩስ ጥካሄን

ምርጫችን ይዞ ምርጫ መሆን የተሳነው...

የፊልሙ ገጽ ባሕሪያት

በፊልም ውስጥ የምናገኛቸው ገጽ ባሕሪያት እንደገና ስሜት ያላቸው የሚያዘኑ፣ የሚደሰቱ፣ የሚከፉ የገሀዱ ዓለም ሰው ነጻብራቅ እንደመሆናቸው በጥሩ ሁኔታ ከተሳሉ በሀዘናቸው እናገናኛለን፤ በደስታቸው እንደሰታለን፤ ሕመማቸው ያመናል፤ ስቃያቸውም ይሰማናል። የፊልም ተመልካቹ ከገጽ ባሕሪያቱ ጋር እንዲገባና ጥልቅ የሆነ ግንኙነት እንዲኖረው በጥንቃቄ መቀረጽና ተግባራዊ መሆን ይኖርባቸዋል። አንድ ገጽ ባሕሪ አካላዊ ገጽታውና ወስጣው ማንነቱ በደንብ ሊታወቅ ይገባል። በተለይም ዋና ገጽ ባሕሪያቱ ምን እንደሚወዱ፣ ምን እንደሚጠሉ፣ አመለካከታቸው፣ እምነታቸው፣ ሕልምና ፍርሃታቸው ሁሉ የፊልሙ ጽሑፍ ከመዘጋጀቱ በፊት በጥንቃቄ ሊሠራበት ይገባል። የገጽ ባሕሪያቱን ማንነት ጠንቅቆ የማያውቅ ጸሐፊ ጠንካራ ገጽ ባሕሪያትን መፍጠር አይቻልም። በ«እናፋታለን» ፊልም ውስጥ የምናገኛቸው ዐቢይ ገጽ ባሕሪያት ጅምር ላይ በጥሩ ሁኔታ የተሳሉ ቢመስሉም የፊልሙ ታሪክ እየገፋ ሲመጣ ግን አንዳንዶቹ እድገታቸውና ለውጣቸው ከማንነታቸውና ከነበሩበት እውነታ የሚቃረን ሌሎቹ ደግሞ ለእምነታቸው ያልቆሙና ጠንካራ ያልሆኑ ሆነው እናገኛቸዋለን።

የፊልሙ ደራሲና አዘጋጅ ታምሩ ብርሃኑ የሚጫወተውን ዋናውን ገጽ ባሕሪ ጠበቃ መላክ አረጋጅ ስመለከት መንገድ ላይ ሲጣሉ ካጋጠሙት ባልና ሚስት በጎላም ከጸሐፊው ከሰማው የስልክ ንግግር በመነሳት የተጣሉ ወይም በጭቅጭቅ የሚኖሩ ባልና ሚስትን የማፋታት ሐሳብ ሲመጣለት እናያለን። መላኩን በፊልሙ የመጀመሪያ ክፍል እንዳየነው ከሆነ የሰው ቤት መፍረስ ብዙም ሲያስጨንቀው አላየንም። እንደውም ራሱን የሚያደግ ደስታ በራቀው ትዳር የሚኖሩትን እና አልፈው ተርፈው እስከመጋደል የሚደርሱትን እንደሚያተርፍ ሰው አድርጎ ነው። በአገኘው የገንዘብ ሲላይ ሲደሰት እና ለፍቺ ከመጣቸው ሰላም ከተባለች ገጽ ባሕሪ ጋርም ለየት ያለ ግንኙነት ሲጀምር ተመልተናል። እናፋታለን የሚለውን ሀሳብ ይዞ ባለትዳሮችን ለማፋታት ሲነሳም ከሀሊናው ጋር ሲሚገኙና ሐሳቡን እንቅፍና ሲነሳው አላየንም። እንግዲህ በዚህ መልክ የተሳሉ ገጽ ባሕሪ ሁለት ሕፃናት እሱ ወላጆቻቸውን በማፋታቱ ጎዳና መውጣታቸውን ሲያይ ወዲያውኑ ተጸጽቶ የማፋታቱን ፕሮጀክት ሲተው እናያለን። መቼም የረጅም ዓመት ልምድ እንዳለው የሕግ ባለሙያ ቤተሰብ ሲበተን ተከትለው የሚመጡ እንደ የልጆች መበተን ያሉ ችግሮች ይጠፋታል ተብሎ አይታሰብም። ከራሱ ጋር ላይሚገኙ የለፋብትንና የሚያምንበትን ነገር መተው ከገጽ ባሕሪው ማንነት ጋር አብሮ የማይሄድና ኢ-ተግባራዊ ነው። ምልባትም ገጽ ባሕሪው መጀመሪያ ላይ የተቀረጸው አዛዥና ሩህሩህ ሆኖ ሳለ ሳያምንበት በገንዘብ ችግር ምክንያት ወደ ማፋታቱ ሥራ የገባ ተደርጎ ቢሆን ኖሮ እንደ እዛ ሀብት ያትረፈረፈለትን ሥራ መተው አሳማኝ ይሆን ነበር።

ለላው ገጽ ባሕሪ ገረመው ከሚስቱ ከቅድስት ጋር ግጭት ውስጥ ሲያስገባው የነበረው የጥርስ መግጠጥና የእሱ ጥርስን ለማሠራት ፈቃደኛ አለመሆን

ነበር። ይህንን ግጭት ጥርስን በማተካከል መፍታት ይችላል ነበር። እሱ ግን የምትፈልገውና የምትወጃው ውስጣዊ ማንነቱን ነው መሆን ያለበት ብሎ ጥርስን በማስተካከል አልስማማ ይላል። በሚስቱ ንቀትና ስድብ ተማርም ሊፈታት ሲወስን እናያለን። ለጠበቃ ገንዘብ ከፍሎ ሚስቱን ከፈታ በጎላ ግን መጨረሻ ላይ ጥርስን አስተካክሎ እናየዋለን። ቅድስትም ሮጣ ወደ እሱ ስትሄድ ያቅፋታል። ይህ ገጽ ባሕሪ ከጅምር የተሳለው በውጫዊ መልኩ የማያፍርና ለሚወዳት ሚስቱ እንኳን ብሎ መለወጥ እንዳለበት የማያምን ሆኖ ሳለ ከተለያዩ በጎላ ጥርስን ማሰራቱም ሆነ ናትሸኝ ሰደብኝ ብሎ የፈታትን ሚስቱን መታረቁ ከገጽ ባሕሪው ማንነት ጋር የሚቃረንና አሳማኝ ያልሆነ ነው።

ለላዋ ገጽ ባሕሪ እየሩሳሌም (ጄሪ) ከባላ ከሰሎሞን ጋር ከፊልሙ ጀምሮ አንስቶ ስትጋጭ አልፋ ተርፋም በጥሬ ስትጠፈጥፈው ተመልክተናል። ይህች ገጽ ባሕሪ በተለያዩ ትዕይንቶች በብዛት እየተስገበበች ስትባላ ዓይተናታል። አበላላ ተመልካቹን ከማሳቁ ባሻገር በእርግጠና ምክንያት ነው ብለን ልንወስደው እንችላለን። ሆኖም በሕክምና ማንኛውም እርጉዝ ሲት ከአልኮል መጠጥ ትቆጠብ ዘንድ ይመክራል። ጄሪ ግን በሁለት የተለያዩ ትዕይንቶች ቢራ ስትጠጣ ትታያለች። ልክ ለትዳሯ እንደሚትጠነቀቀው ለልጇም አትጠነቀቅም እንዳይባል ማርገቧ ሲያሳስባት ታዘበናል። በአጠቃላይ በፊልሙ የምናገኛቸው ዐቢይም ሆኑ ንዑስ ገጽ ባሕሪያት በተወሰነ ደረጃ ጥሩ ቢሆኑም ጠንካራ ግን አልነበሩም።

የፊልሙ የታሪክ አወቃቀር

አንድ የፊልም ታሪክ በሦስት ገቢሮች (አክት) ይከፈላል። የመጀመሪያው ገቢር በፊልሙ ጀምሮ ላይ ያሉትን ትዕይንቶች የሚያካትት ሲሆን ገጽ ባሕሪያቱ የሚተዋወቁበትና በጥቂቱም ቢሆን እርስ በእርስ ያላቸው ግንኙነት የሚታይበት ነው። «እናፋታለን» በመጀመሪያው ትዕይንቶች ገጽ ባሕሪያቱን አሳማኝ በሆነ የመቼት (የጊዜና የቦታ) ቅንብር አስተዋውቆናል። የመላኩንና የሲላይን ንድፍነት፣ የግርማና የመሰን ጭቅጭቅ የሰፈነበት ትዳር፣ ጄሪ በሰሎሞን ላይ ያላትን የበላይነትና የሌሎችንም ገጽ ባሕሪያት ግንኙነት ዓይተናል።

ቀጣዩ የፊልም ክፍል ታሪኩ መወሰን የሚጀምርበትና ግጭቶች መፈጠር እንዲሁም ማደግ የሚጀምሩበት ነው። ድራማዊ ድርጊያው የሚጠገበትና ጉጉት እየፈጠረ የሚሄድበት ክፍል እንደመሆኑ ረጅሙን የፊልሙን ክፍል ይይዛል። በዚህ ፊልም ሁለተኛ ክፍልም ገጽ ባሕሪያቱ ጥልቅ ግጭት ውስጥ ይገባል። በትዳራቸውም ውስብስብ ችግሮች ያጋጥሟቸዋል። ግርማ የተሰኘው ገጽ ባሕሪና ባለቤቱ መሰ. በፊልሙ መጀመሪያ ላይ የገቡበት ግጭት እየተባባሰ ሄዶ እሷ ከቤት ትውጣለች። ሰሎሞንና እየሩሳሌም (ጄሪ) የትዳራቸው ችግር እየተባባሰ መጥቶ ጄሪ ሰሎሞንን ከቤት ታባርረዋች። ገረመውም የሚስቱ የቅድስት ስድብ እየመረረውና እያንገፈገፈው ይመጣል። የፊልም የመጨረሻ ክፍል ግጭቶች የሚፈቱበት የተወሰነው ታሪክ የሚስተካከልበት ነው። በዚህ ክፍል በሁለተኛው ክፍል ያየናቸው ችግሮች

ደራሲና ዳይሬክተር፡- ታምሩ ብርሃኑ ተዋጊያ፡- ታምሩ ብርሃኑ፣ ስመልስ አበሬ፣ አመቤት ወ/ገብርኤል፣ ይገረም ደጃይ፣ ሸዌት ከበደ ፣ፍቃዱ ከበደ፣ ደረጃ ኃይሌ፣ ሚካኤል ታምራ፣ ኃይለማርያም አበሬ እና ሌሎችም ፕሮዳክሽን ማኒጀር፡- ማቴዎስ ታይሰ ካሚራ፡- ዩሴፍ ሕይወት ይስሐቅ በስጠ ይምጽ፡- ስምጽን ሰይፍና ሸዋሰም በታምሩ ፕሮዳክሽን የቀረበ

በጥሩም ሆነ በመጥፎ ይፈታሉ። እናፋታለን ፊልምም በፊልሙ ሁለተኛ ክፍል ገጽ ባሕሪያቱን የተለያዩ ግጭቶችና ችግሮች ውስጥ ሲከታቸው ተመልክተናል። ነገር ግን እነዚህ ገጽ ባሕሪያት ለችግሮቻቸው ያገኙትን መፍትሄ ወይም ግጭታቸው ሲፈታ በግልጽ አላየንም። ጠበቃው መላኩ የማፋታት ሥራውን ከጀመረ ከቀናት በጎላ ሀብት በሀብት ሲሆንና ነገሮች ሲሳኩሉት ተመልክተናል። ምንም እንኳን ብዙ ደንበኞች ወዲያውኑ ማግኘት ስላልም በቀናት ውስጥ የእነዚያን ሁሉ ሰዎች ፍቺ በፍርድ ቤት አስፈጽሞ መጨረሱና የዛን ያክል ገቢ ማግኘቱ ተመልካቹን ግራ የሚያጋባና ከእውነት የራቀ ነው። ሰሎሞን፣ መሰና ገረመው የተባሉት ገጽ ባሕሪያት «እናፋታለን» የሚለውን

ማስታወቂያ ከተመለከቱ በጎላ ትዳራቸውን ለመፍታት ጠበቃው ጋር ሲሄዱ እናያለን። የእነሱ የትዳር አጋር የነበሩት ጄሪ፣ ግርማና ቅድስት ደግሞ አንፋታም በሚል መፈክር ሰላማዊ ሰልፍ ይወጣሉ። ከዛም እናጋባለን የሚለውን ማስታወቂያ ሲያዩ መፈክራቸውን ጥለው ይሮጣሉ። የትዳር አጋሮቻቸው የነበሩት ሰዎች ትዳራችንን አንፈልገም ብለው የፈታቸው በማታወቂያው ብቻ ሳይሆን በነበረባቸው ችግር ስለሆነ እናጋባለን ስለተባለ ብቻ መልሰው አያገቧቸውም። ሰላማዊ ሰልፍ ላይ የነበሩት ገጽ ባሕሪያት የትዳር አጋሮቻቸው አንፈልገም ብለው የፈታቸው ሆነው ሳለ የሚጋባት ፖስተር ዓይተው መረጋገጣቸው ትርጉም የማይሰጥና የታሪኩን ተግባራዊ ጥያቄ ውስጥ ከሚከቱ ትዕይንቶች መካከል አንዱ ነው።

ሴራ

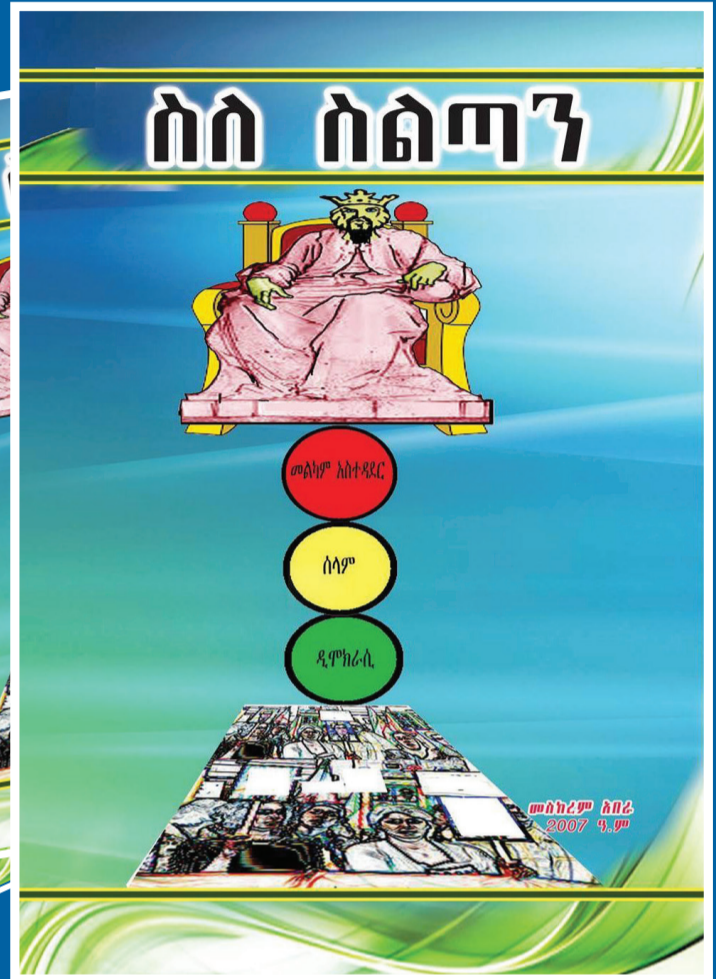
በእውነት ዓለም የተለያዩ እክሎችና ሁነቶች እንደሚገኙት ሁሉ የፊልም ድርሰት ጸሐፊዎችም በገጽ ባሕሪያቱ ሕይወት ብዙ ገጠመኞችንና ግጭቶችን እየፈጠሩ ትርጉም ያለው ታሪክ ይጽፋሉ። እነዚህ ገጽ ባሕሪያት በየዕለቱ የሚገጥሟቸውን እክሎች ለማለፍና እርስ በእርስ ከሚገቡበት ግጭት ለመውጣት የሚያደርጉት ጥረት በምክንያትና ውጤት ስንሰለስት ተያይዞ የፊልሙን ሴራ ይሰጠናል። እናፋታለንም በፊልሙ የመጀመሪያዎቹ ሁለት ዋና ዋና ክፍሎች (ገቢሮች) ገጽ ባሕሪያቱን በተለያዩ እክሎችና ግጭቶች ውስጥ ሲያስገባቸው ተመልክተናል። ነገር ግን የፊልሙ ታሪክ አወቃቀር ውስጥ ታሪኩ ጠብቅ ላይ ከደረሰ በጎላ መምጣት ያለባቸው ልቀቱን የሚያሳዩን ትዕይንቶች አለመካተታቸውና ገጽ ባሕሪያቱ ጠንካራ ተደርገው አለመቀረጻቸው የፊልሙን ሴራ ልል አድርጎታል።

ትወና

አንድ የፊልም ተዋናይ ለፊልሙ ታሪክ ማማር በጽሑፍ ሕይወት መዘራት ላይ የሚጫወተው ሚና እጅግ ከፍተኛ ነው። የ«እናፋታለን» አብዛኞቹ መሪና ረዳት ተዋናዎች በትወና የረጅም ጊዜ ልምድ ያላቸው አንጋፋ ተዋናዎች እንደመሆናቸው መጠን ፊልሙ ከትወና አንጻር ከዋላ ጎደል ጥሩ ነበር።

የዚህ ሳምንት «U.S Box Office»	
Movies	Distributor
1. Hotel Transylvania 2	Sony pictures
0. The Intern	Warner Bros.
0. Maze Runner: The Scorch Trials	20th Century Fox
0. Everest	Universal
0. Black Mass	Warner Bros.
0. The visit	Universal
0. War Room	Sony pictures
0. The perfect Guy	Sony pictures
0. The Green Inferno	BH Tilt High/High T....
0. Sicario	Lions gate

ምርጫ የፖለቲካ መፅሐፍ በገበያ ካዩ

መንቶች የዕጽዋት (የባህክ) መድኃኒት ማምረቻና መሸጫ MENTOCHE HERBAL MEDICINE PRODUCTION CENTER

ይህ የእጽዋት መድኃኒት ማዕከል ሲወርድ ሲሞላው የነበረውን የአባቶች የባህክ / እጽዋት/ መድሀኒት ህክምና በማሳደግ ፍቱንነታቸው ተረጋግጦ በክፍል በሳይንስና ቴክኖሎጂ በማስመዘገብና ከኢንፎርሜሽን ቴክኖሎጂ በመወሰድ በማምረት ላይ ይገኛል። ለወለድ ችግር በሚወሰድ፣ በቆዳ ላይ ለሚወጣ በመቀባት ሲሆን ከኬሚካልም ሆነ ከባህክ ነገሮች ነጻ የሆነ ነው። ከሚመረቱት ምርቶች በክፍል

በሚወሰድ

- . ለኪንታሮት ፈስቶላ መድሀኒት በደም ውስጥ ያሰን አጥቦ የሚያወጣ ሲሆን ድርቀት፣ ወገብ ችግር፣ ጋዝና ወሲብ ችግርን ያደናል።
- . ለነቀርሳ (ካንሰር) በሽታ ክደም ውስጥ አጥቦ የሚያወጣ በጭንቅላት፣ በአንገት፣ በጡትም ሆነ በአንጅት ላይ ያሰውን ያደናል።
- . የደም ግፊት (ብዛት) እስከ መጨረሻው የሚያደን።
- . የኮሌስትሮል፣ የስብና የፕሮቲን ክምችትን ያቀፋል። ስለሆነም ኮሌስትሮል ያጠፋል።

- . ለነርቭ፣ ለረህ፣ ለደም መወፈር (መርጋት) ለዲስክ መንሸራተት ያደናል።
- . ለጉበት ሃገታይተስ ሦስተንም አይነት የጉበት በሽታ ያደናል።
- . ለአእምሮ ጭንቀት ለሚጥል በሽታና ለሚያፈዘው ያደናል።
- . ለቆዳ በሽታ አሰርጅክም ሆነ ፈንገስ ሰራይስሰ ጭምር ያደናል።
- . እድሰን የሚያባብሱ ተዛማጅ በሽታዎችን በማከም የደካም ስሜትን፣ መክላትንና የምግብ ፍላጎት መቀነስን እንዲጨምር ያደርጋል።
- . በሆድ ውስጥ ሳስ በሽታ አሚባ፣ ታይፎይድ፣ ጃርዲያ፣ አስካሪስና ዉሃ ወለድ በሽታዎችን ያደናል።

የሚቀባና በፊንጣጣ የሚገባ መድኃኒት

- . ለኪንታሮት (ፈስቶላ) በሚቀባ ምንም አይነት ህመም የሌለው ሲሆን ሥራም የሚያስፈልጋ ነው። ለቆይ የአባባዘር ለወለድ ኪንታሮት በፊንጣጣ የሚገባ የወለድን የፈንገስ ክምችት የሚያወጣ ምንም አይነት የህመም ስሜት የሌለው ነው።
- . ለቆዳ በሽታ ሁሉንም አይነት ያደናል
- . ያሰ እድሜ ለሚመጣ የወሲብ (የብልት መፍጠን) ችግር በመቀባት የሚያደን አብዛኛው ሕዝብ የኪንታሮት በሽታ መድሀኒት በተመጣጣኝ ዋጋ እንሸጣለን።

በተጨማሪም በመገናኛ ውልና ማስረጃ ፊት ለፊት ገነት ኮሚሽን ሲንተር 2ኛ ፎቅ የመድኃኒት መሸጫና የመርጃ ማእከል መክፈታችን ስናበስርም በደስታ ነው።
 አድራሻ: አዲስ አበባ ንፋስ ስልክ ሳፍት ሃይ ማርያም ከጤና ጣቢያው አስፍ ብሎ
 0911 665321/ 0913 316790 / 0912 660886 / 011 4710024
 ቁጥር 2: ስሜን ሸዋ መሀል ሜዳ ወርልድ ቪዥን ፊት ለፊት